



VOCEA AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA nr. 6 (23), 2015

AP(e)L la CALM/editorialul ediției

AM ALES, CE CULEGEM?

(REFLECȚII DIN JURNALUL DE CAMPANIE AL UNUI PRIMAR)



ANGAJAMENTUL LUNII

Noua-veche Coaliție de Guvernare AIE 3 și proaspătul Guvern investit de aceasta și-au trasat principalele priorități. Programul prevede aprofundarea reformelor de descentralizare. Nu că am fi Toma Necredinciosul, dar am trecut acest "legământ" negru pe alb ca să fim atenți cum își vor ține promisiunile componentele alianței.

"Descentralizarea puterii și transferul de competențe și fonduri de la APC la APL, în conformitate cu principiile autonomiei locale. Adoptarea unei noi legi a statutului municipiului Chișinău!"

SURSA: **Acordul Coaliției de Guvernare AIE**

Am traversat o campanie care trebuie să servească drept suport pentru alegerile de mai departe. Sunt unul dintre mulții primari care nu și-au construit campania pe darea pomenilor: detergenți, paste și orez. Așa ca majoritatea dintre Dvs., am contat pe faptul că alegătorul nostru este judecătorul nostru suprem, pentru că noi suntem unici funcționari aleși direct de popor, care, împreună cu votul, ne oferă încrederea lui. Am constatat că oamenii nu mai sunt așa ușor de "cumpărat", ei au deja o cultură politică și cetățenească și tot ceea ce-și doresc e ca viața în comunitățile noastre să se schimbe în bine. Această schimbare la față ne-am asumat-o atunci când am solicitat de la ei un nou mandat și anume lor le datorăm îndeplinirea tuturor angajamentelor.



"DEOCAMDATĂ, TOATE RESURSELE FINANCIARE SE DISTRIBUIE PE LINIE DE PARTID, IAR INDEPENDENȚII CU INFLUENȚĂ ÎN SOCIETATE SUNT ORI PĂRĂ INSISTENT "CURTAȚI" DE FORMAȚIUNILE POLITICE, ORI SUNT CONSIDERAȚI NIȘTE KAMIKAZE, ATUNCI CÂND ANUNȚĂ CĂ VOR CANDIDA PE CONT PROPRIU, AVÂND ÎN SPATE DOAR SUSȚINEREA CETĂȚENILOR!"

ALEGERILE CETĂȚENILOR ȘI ALEGEREA PRIMARILOR

Nu e secret, în recenta campanie electorală, chiar dacă mai puțin vizibil decât în 2011, au fost utilizate metode nu prea ortodoxe asupra primarilor, au existat presiuni din partea formațiunilor politice, dar nici unii candidați nu au avut o prestanță impecabilă. Cu bune și cu rele, cele două tururi tensionate au trecut. Am ales, dar ce culegem? Deja de primar depinde să demonstreze că el a venit în funcție să rezolve problemele cetățenilor, dar nu să

slujească un partid sau altul. Oamenii noștri așteaptă soluții pentru problemele lor cotidiene, iar încrederea pe care au investit-o în noi ar trebui să ne onoreze și să ne oblige să ne facem luntre și punte pentru a reuși. Sigur, în domeniul APL există o trenă enormă de inechități și concepte învechite. **Primarul mai este privit de către puterea centrală ca un vasal, care trebuie să demonstreze un anumit soi de supunere, pentru ca "stăpânii" să-i ofere resurse pentru ca să poată rezolva problemele comunității. Știm**

cu toții că e o optică greșită, nedemocratică și o hibă de mentalitate, care provine din sistemul sovietic și la care autoritățile renunță cu greu. Trebuie să recunoaștem că, deocamdată, toate resursele financiare se distribuie pe linie de partid, iar independenții cu influență în societate sunt ori prea insistenți "curtați" de formațiunile politice, ori sunt considerați niște kamikaze, atunci când anunță că vor candida pe cont propriu, având în spate doar susținerea cetățenilor.

În anul 2014, orașul Strășeni a obținut cele mai mari

proiecte din Fondul Rutier și cel Ecologic. În total, am atras 16 milioane de lei, nefiind membru de partid. Am adus acest exemplu nu pentru a mă lăuda sau a da o lecție cuiva. Vreau să ating subiectul competențelor și a gradului de pregătire în ceea ce privește reprezentarea. De aici, necesitatea continuă de a învăța și iar a învăța, unul dintre puținele precepte din vremurile nu demult apuse care rămâne în vigoare. Sistemul e și în noi, iar bocetul acesta național: nu mi dă, nu am -, trebuie să înceteze. **Chiar dacă riscăm să ne facem cucuie, e nevoie să spunem în voce tare, cu argumentare serioasă, punctuală, poziția noastră. În fața unui primar care știe să reprezinte interesele localității, barierele birocratice și politice mai dispar.** În 2011, orașul Strășeni avea o culoare gri. Nu era sistem de canalizare, apeduct, infrastructura rutieră era într-o stare dezastruoasă, iar proiectele investiționale erau un vis de aur. Mă bucur că, la distanță de 4 ani, tabloul

s-a schimbat - avem multe proiecte cu investiții străine, au fost create două parcuri industriale. Deci, depinde de noi cum ne reprezentăm și ne impunem, dar mai ales cum determinăm cetățenii să se implice și să aibă încredere în puterea locală, care e cea mai aproape de ei. Succesul campaniei are la bază eforturile depuse timp de patru ani de mandat.

Continuare în pag. 3

REPUBLICA MOLDOVA, MARELE RESTANȚIER LA IMPLEMENTAREA REFORMELOR ȘI RECOMANDĂRILOR CONSILIULUI EUROPEI ÎN DOMENIUL DESCENTRALIZĂRII ȘI DEMOCRAȚIEI LOCALE!

Consiliul Europei continuă să urmărească evoluțiile din țara noastră. În data de 2 iulie 2015, în Republica Moldova, a avut loc vizita misiunii de post-monitorizare a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei.

Misiunea are drept scop monitorizarea procesului de implementare a recomandărilor Congresului privind consolidarea democrației locale și regionale în Republica Moldova, făcute în februarie-martie 2012. Misiunea de post-monitorizare a fost solicitată de către Congresul Autorităților Locale din Moldova în scopul analizei situației la zi și a identificării unor soluții eficiente, astfel încât implementarea reformei de descentralizare în Republica Moldova să cunoască un nou avânt. Înainte de vizita experților europeni, CALM a elaborat și prezentat propriul ra-



"REPREZANTĂȚII CALM AU ATENȚIONAT ȘI ASUPRA RESTANȚELOR MASIVE ÎN PROCESUL DE IMPLEMENTARE A STRATEGIEI DE DESCENTRALIZARE, PRECUM ȘI ASUPRA LIPSEI DE VOINȚĂ POLITICĂ ÎN CEEA CE PRIVEȘTE VOTAREA ACTELOR LEGISLATIVE AFERENTE REFORMEI DE DESCENTRALIZARE."

politică, că multe inițiative sunt mai greu de finalizat pe fundalul unei minorități de guvernare în Parlament etc. **În același timp, reprezentanții Guvernului au asigurat înalta misiune că, după formarea noului Guvern în Moldova, implementarea strategiei de descentralizare va fi impulsivă, în conformitate cu angajamentele țării și în baza Legii privind Strategia Națională de Descentralizare.**

Viceministrul Andrei Galbur a mulțumit pentru asistență Consiliului Europei, în special Secretariatului CALRE, în ceea ce privește implementarea Strategiei Naționale de Descentralizare 2012-2015 și elaborarea Planului de realizare a Strategiei. "Considerăm esențial sprijinul Consiliului Europei pentru identificarea fondurilor necesare implementării componentei democrație locală și regională din Planul de acțiuni privind susținerea reformelor democratice în RM pentru anii 2013-2016", a menționat oficialul.

Totodată, reprezentanții CALM au reamintit participanților că implementarea Strategiei de descentralizare, precum și a Planului de acțiuni, aferent acesteia, se regăsește ca prioritate a Guvernului în Planul Național de Implementare a Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană. Astfel, Strategia, pentru cel puțin trei ani înainte rămâne pe Agenda autorităților și în vizerul Uniunii Europene.

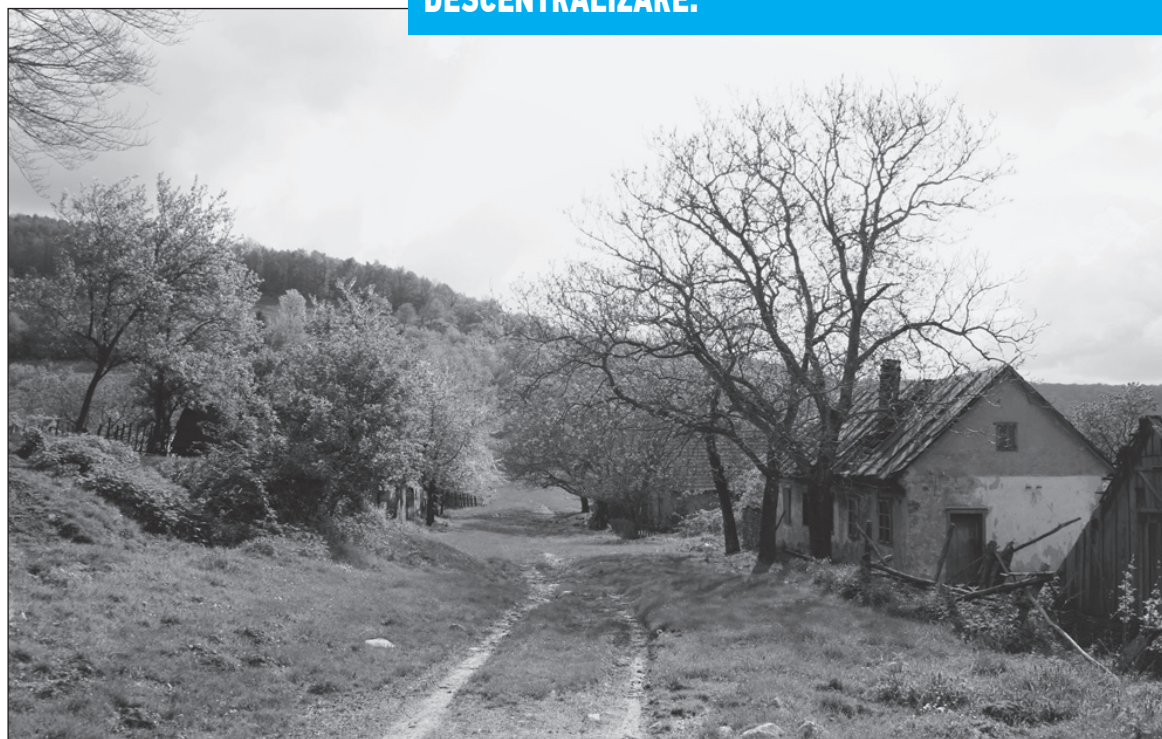
În viziunea reprezentanților Guvernului (Sergiu Ceauș, Secretar General adjunct al Guvernului,) printre prioritățile guvernului se regăsesc: etapa a doua de

reformă a finanțelor publice legată de liberalizarea taxelor locale, reforma administrativ-teritorială, clarificarea situației privind competențele, consolidarea transferurilor cu destinație specială, cooperarea inter-municipală, achiziții publice, etc.

Reprezentanții CALM au atenționat și asupra restanțelor masive în procesul de implementare a Strategiei de Descentralizare, precum și asupra lipsei de voință politică în ceea ce privește votarea actelor legislative aferente reformei de descentralizare. În pofida dialogului permanent și comprehensiv cu Parlamentul Republicii Moldova, precum și cu instituțiile guvernamentale, deocamdată reforma descentralizării nu s-a soldat cu rezultatele concrete și remarcabile pe teren. Mai mult decât atât, în realitate au fost observate mai multe tendințe de centralizare.

În urma întrevederii s-a decis elaborarea unui Plan de acțiuni sau a unei Foi de parcurs pentru redresarea problemelor APL și impulsivării reformelor. **În opinia raportorilor Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei, este oportună aprobarea unei legi separate privind procesul de consultare și dialog dintre APL și APC.**

Co-raportorii CALRE au recomandat disponibilitatea de a împărtăși în continuare bunele practici, precum și de a oferi expertiza necesară în procesul de descentralizare, unul de primă linie pentru Republica Moldova.



port de monitorizare a nivelului de implementare a reformelor de descentralizare și fortificare a autonomiei locale, în care au fost punctate impedimentele și lacunele, dar și stadiul de îndeplinire a recomandărilor Congresului Consiliului Europei de acum trei ani. Raportul a fost prezentat misiunii de post-monitorizare ca o poziție și o viziune consolidată a APL din Moldova.

La întrevedere au participat reprezentanții Ministerelor și agențiilor guvernamentale, ai CALM, ai primăriei Chișinău și ai societății civile. Din partea CALM și-au expus opiniile președintele CALM, Tatiana Badan și Alexandru Osadci, coordonator programe internaționale. De asemenea,

puncte de vedere asupra restanțelor în ceea ce privește consolidarea autonomiei locale, inclusiv din optică financiară, au fost expuse de primarul municipiului Chișinău, Dorin Chirtoacă, dar și de Veronica Herța, șefa direcției finanțe din cadrul primăriei capitalei. Misiunea de post-monitorizare i-a avut în componență pe raportorii Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei pentru Moldova - Philippe Receveur (Elveția), raportor al Congresului privind democrația regională și Francis Lec (Franța), raportor al Congresului privind democrația locală.

La întrevedere au fost trecute în revistă toate punctele înaintate în recomandările Congresului Con-

siliului Europei în martie 2012. În fond, aceste recomandări vizează practic toate domeniile de activitate a APL - finanțe, competențe, dialog și consultări cu Guvernul, controale, autonomia operațională și stările de personal, statutul municipiului Chișinău, etc. **S-a constatat că Strategia de descentralizare, care expiră în 2015, practic n-a fost implementată pe deplin (după aprecierea Guvernului - la cota de 45-50%, după rezultatele monitorizării CALM - cu mult mai puțin).** Reprezentanții Guvernului au motivat parcursul lent al reformelor prin faptul că au fost organizate două reprize de alegeri, parlamentare și locale; că țara parcurge o perioadă de instabilitate

AM ALES, CE CULEGEM?

(REFLECȚII DIN JURNALUL DE CAMPAНИЕ AL UNUI PRIMAR)

Sfârșit. Înțepit în pag 1

SCHIMBAREA LA FAȚĂ VINE DIN INTERIOR!

Noi ne dorim cu toții schimbarea, dar cum să o avem dacă nu implicăm oamenii, cetățenii? Perfecționarea personală și a cadrelor trebuie să reprezinte o preocupare perpetuă. Un primar nu poate să-și îndeplinească atribuțiile dacă nu are în spate o echipă puternică, pregătită, cu cunoștințe temeinice. Succesele unui primar rezidă în capacitatea de a-și mobiliza echipa, consilierii, indiferent de culoarea politică a acestora. La Strășeni, de exemplu, majoritatea proiectelor sunt votate practic în unanimitate, deoarece fiecare ales a înțeles că prioritare sunt interesele și problemele locuitorilor. Este un principiu promovat de CALM cu multă insistență. Într-o localitate, primarul este un liant și de aceea trebuie să fie un bun negociator. Orice problemă pe care nu o putem dezlega la nivel local, să încercăm să o rezolvăm prin eforturi comune, apelând la experiența colegilor și experților din partea CALM.

Un lucru benefic, care se întâmplă după campania electorală, constă în crearea unei rețele puternice a asociațiilor de primari, care reprezintă, de fapt, scheletul CALM. Pentru ca asociațiile să devină verigi puternice, e nevoie de implicarea noastră, deoarece sugestiile, propunerile e normal să vină de jos în sus. Ne vom întâlni să discutăm, să identificăm soluții, iar de activismul nostru vor depinde și condițiile în care vom munci, cadrul legislativ de care vom beneficia. Noi venim din diferite domenii, iar suportul experților CALM este important, la fel ca și lecțiile pe care le putem învăța de la alți primari. **Nu întotdeauna modelele care funcționează ca roțile unse în exterior pot fi implementate la noi.** Noi trebuie să adaptăm practicile de succes, dar mai ales să fructificăm experiența edililor locali, mulți dintre care au în spate o experiență demnă de invidiat și de urmat.

Noi am avut cadru legal bun la capitolul descentralizare, dar legile nu erau implementate, așa cum nici acum nu se aplică corespunzător în lipsa unor mecanisme clare și transparente. Dacă autoritățile conștientizau necesitatea reformelor și luau măsurile de rigoare, atunci când primarii veneau cu solicitări, poate nici nu ieșeam în Piața Marii Adunări Naționale sau poate nu manifestam la Strasbourg pentru drepturi care ni se cuvin prin lege. Nici în acest moment nu putem vorbi despre o aplicare a Legii Finanțelor Locale, și asta deoarece documentul are nevoie deja de modificări. Cei de la guvernare vor să ne țină în continuare cu mâinile întinse și într-o dependență de ei. Așa că, în astfel de situații,

ne-am consolidat și am ieșit în fața lumii să ne spunem păsul. În data de 1 februarie 2013, în Piața Marii Adunări Naționale, peste 500 de primari și președinți de raioane din toată țara au marcat pentru prima dată Ziua Autonomiei Locale și a Lucrătorului din cadrul APL, doar că printr-un protest masiv. A fost o adevărată „Mare Adunare Națională a Autorităților Locale”, în cadrul căreia am solicitat din partea autorităților putere de decizie și o autonomie locală reală. A avut efect din multe puncte de vedere și a demonstrat că, prin coeziune și sub umbrela CALM, putem obține foarte multe.



„ÎN CONJUNCTURA ACTUALĂ NU PUTEM VORBI DESPRE UN MOMENT CONSTRUCTIV, AȘA CĂ ORICE REDUȚĂ VA TREBUI LUATĂ PRIN LUPTĂ!”

Trebuie să constatăm, la distanță de doi ani, că lucrurile s-au mai mișcat în direcția bună, dar foarte puțin. Nu știu dacă atunci când rădăcina este putredă, poate crește ceva frumos. Chiar dacă avem un cadru legal bun, legile din păcate nu funcționează. Dar nu trebuie să lăsăm mâinile în jos. În orice condiții trebuie să tindem spre o autonomie locală veritabilă. **În conjunctura actuală nu putem vorbi despre un moment constructiv, așa că orice reduță va trebui luată prin luptă.** Va trebui să fim și mai bătaioși. Pentru asta trebuie să se consolideze toți primarii în jurul CALM. Ce înseamnă consolidare? În primul rând, primarul să fie la curent cu cadrul legal. Ca să ceri ceva, trebuie să cunoști în profunzime domeniul, iar din acest punct de vedere CALM reprezintă, cu siguranță, un punct important de sprijin și de reper. Împreună vom convinge, împreună vom învinge!

Editorial de Valentina CĂȘIAN, primar de Strășeni

PRIMARII MOLDOVENI: PUTEREA LOCALĂ, PE ARENA EUROPEANĂ!

CALM, EXPERT ÎN CONSOLIDAREA DEMOCRAȚIEI ȘI GUVERNĂRII LOCALE



Rolul-cheie, competențele și responsabilitățile aleșilor locali – primari, consilieri, au reprezentat aria tematică a Conferinței „Consolidarea cadrului instituțional pentru guvernarea locală”. La for și-au dat întâlnire peste 100 de primari, consilieri, reprezentanți ai asociațiilor naționale ale autorităților locale, ONG-uri și experți în domeniul democrației și guvernării locale din țările Parteneriatului Estic. La conferința, care a avut loc la Tbilisi (Georgia), au participat 15 aleși locali din RM, membri CALM, care au menționat că forul a fost un veritabil schimb de experiență și excelență între participanți. Un lucru important a constat în faptul că acest important eveniment a fost pregătit și mediat de către expertul Ion Beschieru, un descendent din familia CALM, care va reprezenta interesele APL din RM în cadrul proiectelor CoE.

mează să fie cât mai bine puse la punct – relațiile cu APC pe mai multe aspecte: consultarea, controlul, finanțarea; relațiile cu consilierii; garanțiile sociale ale aleșilor locali; calitatea democrației locale etc. La finalul proiectului, vom veni cu un set de recomandări”.

Expertul mai spune că această întâlnire de debut a reprezentat o veritabilă hârtie de turnesol pentru determinarea nivelului democrației locale

În comparație cu celelalte țări participante, Republica Moldova ar putea fi considerată un lider în derularea reformelor și un supervisor pentru Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Ucraina și Belarus, consideră directorul executiv CALM, Viorel Furdui. **„Grație unor reforme care au fost derulate în țara noastră, putem spune că ne plasăm în față, chiar dacă avem restanțe foarte serioase în implementarea reformelor în domeniul descentralizării și autonomiei locale. Colegii noștri au ce învăța de la primarii moldoveni, iar noi avem un cuvânt de spus în acest sens, în pofida faptului că nu am atins nici pe departe un nivel civilizat și echitabil al dialogului între APC și APL, iar unele modificări ale legislației sunt trenate”.**

Pe parcursul a două zile, cât a durat programul de lucru, participanții au fost informați despre rezultatele unui studiu cu privire la rolul și responsabilitățile primarilor și consilierilor în țările Parteneriatului Estic.



Managerul de proiect, Ion Beschieru, a menționat că: **„Studiul este necesar, astfel încât să vedem unde suntem, să discutăm și să elaborăm un set de tactici de intervenție, după care să putem măsura rezultatele. Studiul a fost focusat pe rolul aleșilor locali și concluziile nu au întârziat să apară: pentru ca APL să-și îndeplinească rolul de adevărată guvernare locală trebuie să beneficieze de un mediu propice. Astfel, ur-**

în țările Parteneriatului Estic: „Însăși denumirea conferinței spune multe lucruri și face referință la importanța împărtășirii unei concepții comune. Au fost participanți din toate cele 6 țări, iar deschiderea a fost marcată de prezența și interesul pentru aspectele discutate a miniștrilor georgieni, a primarului capitalei, dar și a mai multor reprezentanți ai Uniunii Europene”.

În cadrul sesiunii de inaugura-



CALM, EXPERT ÎN CONSOLIDAREA DEMOCRAȚIEI ȘI GUVERNĂRII LOCALE



rul de Budești, membru al Biroului executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM).

În continuarea Conferinței a avut loc o sesiune de schimb de opinii și experiențe privind rolul și responsabilitățile aleșilor locali, care a fost moderată de Ion Beschieru.

Fiecare prezentare oficială a fost urmată de o discuție interactivă. Participanții au dezbătut mai multe aspecte și au

identificat mai multe soluții, răspunzând la diverse întrebări: cum să conduci în calitate de ales local pentru a realiza o schimbare; cum să inspire încredere în autorităților locale și cum să implici în mod etic cetățenii în procesul de luare a deciziilor; cum pot fi definite măsurile

efective pentru consolidarea cadrului instituțional pentru guvernarea locală etc.

Coordonatorul Rețelei Femeilor CALM, Nadejda Darie, primar cu o experiență considerabilă, a fost impresionată de maniera în care s-a desfășurat conferința: „În majoritate, participanții au fost aleși locali, iar discuțiile dintre noi au fost pe picior de egalitate, chiar dacă nivelul democrației locale din aceste șase țări este diferit. M-a impresionat lucrul în grup, schimbul de idei la așa teme ca: liderismul, etica alesului local, participarea cetățenească. A fost un eveniment interactiv, interesant, captivant.”

Primarul de Scoreni, Svetlana Tăbăcari, un alt participant la conferință susține că evenimentul de la Tbilisi a reprezentat o experiență unică: „Sunt recunoscătoare CALM pentru faptul că ne implică în astfel de procese importante. Astfel, putem învăța unii de la alții, putem stabili relații de colaborare cu colegii din alte țări și putem să ne dăm seama unde suntem și ce urmează să întreprindem ca să schimbăm lucrurile în bine. Contez pe o comunicare continuă și le sugerez tuturor primarilor să fie activi, ca să obținem tot de ce avem nevoie pentru a governa cât mai bine la nivel local”.

În decembrie 2014, Consiliul European și Uniunea Europeană au semnat Programul-cadru de Cooperare pentru regiunea Parteneriatului Estic (Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Moldova, Ucraina și Belarus) pentru perioada 2015-2017. Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European, în cooperare cu Directoratul General pentru Democrație, va implementa componenta tematică „Consolidarea cadrului instituțional pentru guvernarea locală”. Astfel, evenimentul organizat la Tbilisi a fost unul de lansare și, fără îndoială, unul cu efect regional major.



Iliya Romanova, Vicepreședintele CALR al CoE.

Prima zi a Conferinței a cuprins o Masă Rotundă „Democrația și guvernarea locală: perspective și provocări”, urmată de o sesiune plenară, prezentarea studiului și un panel de discuții la care a participat, alături de experții europeni în domeniu, Nina Costiuc, prima-



rare a Conferinței a prezentat discursuri David Narmania, Primarul din Tbilisi, Conducătorul delegației Georgiei la Congres; Nodar Javakhishvili, Ministrul Dezvoltării Regionale și a Infrastructurii din Georgia; Nata-



DESANT CALM, ÎN ȚĂRILE VÎȘEGRAD

O delegație din partea CALM a vizitat statele membre ale grupului de la Vișegrad (Cehia, Polonia, Slovacia și Ungaria). Vizita a reprezentat un adevărat tur de forță pentru membrii CALM. Astfel, aceștia au putut vedea cu ochii proprii cum funcționează APL-urile în aceste patru țări, care sunt la o etapă net superioară a autonomiei și democrației locale.

Membrii CALM au vizitat mai multe primării și s-au întâlnit cu echipele asociațiilor de profil din cele patru țări. Aceștia au beneficiat de un schimb veritabil de experiență și practici de succes în implementarea standardelor europene. Astfel, delegația moldovenească a urmărit pe ce reguli și principii se bazează funcționarea APL, ce forme de administrare publică locală se aplică, cum s-a efectuat reforma teritorial-administrativă. Nu mai puțin important și relevant a fost aspectul finanțelor publice locale și pârghiile de creare a bugetului local. Or, transferul unor astfel de practici și modele este primordial la etapa în care se află APL-urile din țara noastră.

Participanții spun că pentru Republica Moldova nu există un model universal, pe care s-ar putea face copy/paste. Astfel, trebuie preluate aspectele bune și re/plantate în țara noastră. Primarul de Colibași, Ion Dolganiuc, menționează că modelul polonez de dezvoltare este unul cu foarte multe elemente bune: "Polonezii sunt cu un pas sau chiar mai mulți înaintea noastră, deoarece



te. Din acest punct de vedere, Cehia, Polonia, Slovacia și Ungaria ar putea reprezenta surse ideale de inspirație pentru derularea, dar mai ales aplicarea, reformelor de descentralizare în țara noastră.

În Ungaria, delegația a avut întâlniri

re. Pentru că mai avem atâtea de făcut și de obținut, trebuie să rămânem consecvenți și combativi, în interiorul CALM", subliniază Ion Dolganiuc.

Delegația moldovenească a încheiat două acorduri de parteneriat cu asociații ale APL din Ungaria. Astfel, s-a pus piatra de temelie pentru un schimb eficient de practici bune, spune președintele CALM, Tatiana Badan: "În baza acestor acorduri, în perspectivă, vor putea fi dezvoltate proiecte comune și stabilite relații directe între primarii din Republica Moldova și cei din Ungaria. Este, de fapt, o premieră de colaborare de acest gen, care, cu siguranță va aduce beneficii autonomiei locale încă fragile din Republica Moldova."

Amintim că, în luna martie, curent, aflați într-o vizită de două zile în Republica Moldova, membrii delegației Grupului Vișegrad, din care fac parte viceministrul de Externe ai

Cehiei, Poloniei, Slovaciei și Ungariei, au reiterat necesitatea reformării domeniilor cheie.

Planul propus de către viceministrul Afacerilor Externe al Slovaciei, Peter Burian, va include acțiuni concrete de asistență și dezvoltare din partea țărilor Grupului Vișegrad pentru Republica Moldova, cu scopul de a contribui la implementarea obiectivelor Acordului de Asociere RM-UE, inclusiv pe dimensiunea fortificării autonomiei locale.

Grupul Vișegrad este o reuniune informală regională de cooperare, care cuprinde patru țări central-europene. Începând cu 2004, după ce țările V4 au devenit state membre ale Uniunii Europene, Grupul Vișegrad s-a transformat într-o platformă de schimb de experiență și elaborare a pozițiilor comune cu privire la chestiuni esențiale pentru viitorul regiunii și UE. Grupul a fost înființat în anul 1991, iar colaborarea cu România și Bulgaria (V4+2) a fost lansată în anul 2008.



au reușit să demonstreze că au fost elevi exemplari și campioni la preluarea/aplicarea experienței pozitive din Uniunea Europeană, ceea ce nouă nu ne-a reușit deocamdată. În comparație cu anul 2008, atunci când am vizitat pentru prima dată această țară, schimbările sunt vizibile, pe față. Polonia rămâne un șantier de construcții, însă infrastructura drumurilor este deja așezată, inclusiv cea locală, iar primarii au obținut pârghii legale eficiente în procesul de gestionare a treburilor publice".

Participanții mai spun că APL-urile din țările vizitate cooperează eficient cu investitorii, deoarece dispun de mecanisme foarte clare și transparente în implementarea proiectelor de acest gen, dar și relația cu autoritățile centrale se bazează pe reguli stric-

fructuoase cu primari, dar și cu membrii asociațiilor care reprezintă drepturile și interesele APL. Dacă toate cele patru țări au o rețea extinsă de astfel de asociații, pentru Republica Moldova, care este o țară mult mai mică, acest model nu e tocmai unul potrivit. Participanții spun că, în cazul nostru, o singură organizație, dar una puternică cum a reușit să devină Congresul Autorităților Locale în cei aproape cinci ani de activitate, este varianta optimă. "Vocea APL, prin intermediul CALM, se face tot mai auzită atât pe plan intern, cât și extern. În asociație toți primarii sunt pe picior de egalitate, indiferent de culoarea politică. Împreună, am reușit deblocarea mai multor proiecte vitale pentru consolidarea autonomiei locale și pentru stabilirea unor reguli de joc cla-



PUNCT ȘI DE LA CAPĂȚ. CALM ȘI-A CONSULTAT MEMBRII



În data de 3 iulie curent, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a organizat o întâlnire consultativă cu primarii aleși în cadrul scrutinului local general, care s-a desfășurat în două tururi. Majoritatea dintre primarii care au primit votul de încredere din partea alegătorilor sunt deja membri CALM.





În debutul ședinței, care a fost una mai mult informațională, Tatiana Badan, președinte CALM, primar de Selemet, raionul Cimișlia a felicitat edilii cu ocazia mandatului obținut, dar și pentru credibilitatea pe care au avut-o în opinia cetățenilor care le-au oferit votul de încredere: "Vă doresc curaj, putere, să faceți față obiectivelor pe care vi le-ați propus, în încercarea de a dezvolta localitățile, la cârma cărora sunteți. CALM e mândru de primarii săi, am urmărit tot procesul electoral și am ținut pumnii pentru toți colegii noștri, pe care îi respectăm pentru profesionalismul și activismul de care dau dovadă. Dar această funcție înaltă, nobilă, este totodată și una vulnerabilă, care ne determină să fim mereu vigilenți și să reacționăm prompt, în grup consolidat. Alegerile au lăsat și un gust amar. Sunt și colegi care s-au convins că, oricât de multă experiență ai avea și oricât de bine ai fi intenționat, sunt în campanie momente când nu găsești aceeași înțelegere pe care contezi. CALM rămâne casa tuturor primarilor și doar prin prisma acestei colaborări o să putem promova obiectivele pe plan național și internațional".

La rândul său, directorul executiv CALM, Viorel Furdui, a opinat: "Majoritatea v-ați păstrat mandatele. Unii colegi care din anumite motive nu au rămas în funcții sunt consilieri. CALM are nevoie de ei și îi va implica în activități. Astăzi ne-am întâlnit, într-un format informal, astfel încât, într-o atmosferă ca acasă să discutăm, să planificăm activitatea pentru următoarele șase luni. Sunt o serie de oportunități pentru dvs. și pentru noi, ca organizație, ca să rezolvăm probleme ce țin de cadrul legal, care au rămas între cer și pământ".

Participanții la ședință au făcut un șir de propuneri pentru activități și demersuri care ar contribui la fortificarea autonomiei locale, dar și la consolidarea ponderii CALM, astfel încât organizația să devină, așa cum își dorește, Congresul tuturor primarilor, indiferent sub ce siglă au venit în fotolii. Asta, deoarece, problemele localităților sunt comune, iar pentru rezolvarea lor e nevoie de soluții comune.

FIECARE AL PATRULEA CANDIDAT LA FUNCȚIA DE PRIMAR LA ALEGERILE LOCALE A FOST FEMEIE!



Ponderea femeilor-primar după alegerile locale

Procesul Electoral

Candidați: 4393

Bărbați: 3403 sau 77,46%



Femei: 990 sau 22,54%

Au învins în turul I: 440

Bărbați: 359 sau 81,59%



Femei: 81 sau 18,41%

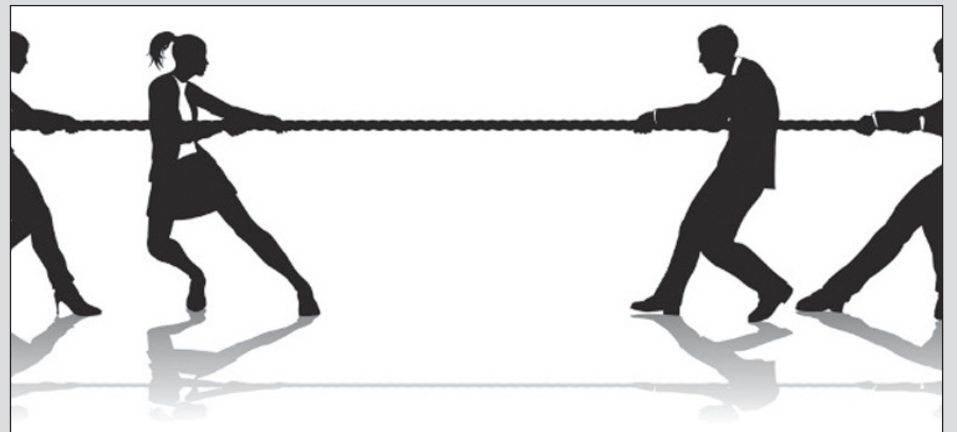
Au învins în turul II: 458

Bărbați: 355 sau 77,51%



Femei: 103 sau 22,48%

La alegerile locale generale din luna iunie curent, în R. Moldova au fost aleși 714 primari și 184 de primărițe, ceea ce constituie un raport de 20 la 80 între femeile și bărbații care au acces în aceste funcții.



O cercetare pe marginea rezultatelor scrutinului, elaborată de Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral (CICDE) pe lângă Comisia Electorală Centrală, arată că, în ultima campanie electorală, fiecare al patrulea candidat la funcția de primar a fost femeie.

„Este o tendință îngrijorătoare, deoarece cercetările demonstrează că în țările unde se înregistrează asemenea dezechilibru gender sunt mai puține programe sociale, iar nivelul de bunăstare și confort este redus în percepția oamenilor. Am văzut în această campanie electorală mai multe demersuri publice inițiate de femei care reclamau anumite disfuncții la nivel comunitar cum ar fi starea proastă a pietonalelor, locuri de joacă pentru copii, alte probleme, dar în același timp doar 990 de femei și-au înaintat candidatura pentru funcția de primar din totalul de 4393 de candidați, ceea ce este foarte puțin”, a declarat sociologul Veronica Ateș, expertă CICDE.

Directoarea CICDE, Natalia Iuraș, este de părere că sunt necesare mai

multe programe de instruire și încurajare a femeilor, pe care Centrul le va lansa foarte curând, mizând pe suportul organizațiilor de femei din cadrul partidelor politice, pe organizațiile neguvernamentale interesate în eliminarea acestei discrepanțe, precum și pe toate femeile cu spirit civic.

Totodată, doar unul din cinci primari din Moldova ales în urma alegerilor locale din luna iunie 2015 este femeie. Din totalul celor aleși, 714 sunt bărbați și doar 184 femei. Totodată 81 din ele au câștigat din primul tur iar 103 în cadrul celui de-al doilea tur de scrutin.

Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral este o instituție publică care pregătește funcționari electorali capabili să organizeze alegeri libere și corecte, conform normelor internaționale.

În total au fost aleși



714 bărbați



184 femei



În 612 localități s-a regăsit cel puțin o femeie candidat la funcția de primar. Ceea ce ar însemna puțin peste 2/3 din localități

A înfruntat toate prejudecățile satului moldovenesc. A decis să pună punct și s-o ia de la capăt. Asta, la 65 de ani! Și a reușit. Vorbim de Vera Golan, proaspătul primar al satului Rădenii Vechi. E prima femeie primar pe care a avut-o vreodată localitatea. E la primul său mandat și are planuri mari pentru sat. E cel mai în vîrstă primar din raionul Ungheni. La auzul acestei noutăți, Vera Golan a rîs cu poftă. Apoi a răspuns, cu sinceritatea-i caracteristică, la toate întrebările pe care i le-am adresat.



LA 65 DE ANI, A DAT LOVITURA!

Cum de ați avut curajul să candidați? Or, în sate mai persistă părerea că femeia trebuie să stea la cratiță. În al doilea rînd, aveți o vîrstă care nu prea inspiră încredere unora...

Sînt de acord. Am avut și eu multe îndoieli, pe care, însă, mi le-a spulberat Iurie Chirinciuc, deputat în Parlament. Am discutat mult cu el. În cele din urmă, m-a convins să candidez. În plus, înțelegeam și eu că trebuie de făcut ceva pentru sat. Este adevărat, am avut propuneri de a candida la funcția de primar și mai înainte, dar am refuzat. Acum, cînd am văzut că nu se mai poate așa, că satul are neapărat nevoie de o schimbare, nu m-am uitat nici la vîrstă, nici la alte aspecte. Mi-am spus: am să fac o cotitură în viața mea.

Cum au reacționat cei apropiați la decizia dumneavoastră de a candida la funcția de primar?

S-au cam mirat. Soțul îmi tot spunea: "Da ai să reușești? Ai să te descurci?". De fiecare dată îi răspundeam: "Da". Cât a durat campania electorală, atît timp mi-a și pus aceste întrebări. Dar m-a susținut. Copiii, însă, nu prea au fost încîntați. Feciorul meu chiar a fost împotriva. M-a întrebant la ce-mi trebuie această funcție și mi-a propus să vin mai bine la el să mă odihnesc.

Copiii vă sunt aici, în Moldova?

Nu. Sunt stabiliți peste hotare. Băiatul e la Odesa, iar fata e la Moscova. Ambii au serviciu bun, și-au întemeiat acolo familii, au de toate... Nu mai vin înapoi. Asta e.

Dumneavoastră ați lucrat toată viața la Rădenii Vechi?

Nu doar am lucrat. Aici m-am născut, aici am crescut, aici am revenit după ce am făcut Școala de medicină din Tiraspol. Am lucrat chiar pînă recent ca asistentă medicală superioară la Centrul

de Sănătate. Din 1969 lucrez într-un singur loc! Mă cunoaște fiecare sătean, la fel cum îi cunosc și eu pe ei.

Cum a fost prima zi la noul loc de muncă?

Emoționantă. Pe 26 iunie, după ce a expirat termenul în care mai puteau fi depuse contestațiile, am luat decizia instanței privind validarea mandatului meu de primar și am venit la primărie. Angajații m-au primit cu bunăvoință...

Dar predecesorul dumneavoastră? Cum v-a întîmpinat? V-a așteptat?

Eu l-am așteptat pe el. A venit, mi-a predat documentația, apoi ne-am uitat la bunurile imobile, am făcut un tur al primăriei... Am luat în primire ștampilele și... la lucru.

Ce speranțe aveți?

Să putem schimba multe în sat. Vreau ca oamenii să înțeleagă că trebuie să se implice în tot ce se va face pen-

tru sat, să nu fie pasivi. De aceea am anunțat o adunare generală chiar de la început: să-i fac să înțeleagă că trebuie să fie mai activi, să contribuie și ei la rezolvarea problemelor satului, să nu aștepte că va veni cineva străin să ne facă ordine, să ne facă viața mai bună.

Credeți că veți reuși?

Sper. Încetul cu încetul, cu multă răbdare, vom reuși. Nu avem altă cale. Trebuie să reușim. Acum ce se întîmplă? Toți se uită și-și zic: are cine să facă.

Rădenii Vechi se numără printre satele unde, de ani buni, numărul populației scade.

Așa este, populația scade, rămîn tot mai mulți bătrîni, tinerii pleacă... Oficial, la ora actuală, populația e de circa 2200 de locuitori. În realitate sînt mai puțini. Cifra reală ar fi de 1800-1900.

Cum credeți, mai există șanse ca satul să reînvie, ca tinerii să revină acasă?

Dacă am atrage investiții, dacă ar veni investitorii, cu siguranță am opri exodul populației. Oamenii nu ar mai pleca. Acum tinerii pleacă, pentru că nu au unde lucra. Ei ar rămîne aici cu plăcere.

Potențialii investitori ne-ar face un serviciu foarte bun. Dar... Sîntem departe de traseele centrale, drumurile sînt proaste, măcar dacă am putea să le reparăm... Dacă reușim să reabilităm infrastructura, poate și investitorii vor veni.

Dumneavoastră cum ați descrie satul Rădenii Vechi?

E cel mai frumos sat, mai frumos ca Rădenii Vechi nu există nimic pentru mine. E satul meu de baștină.

Dar ce i-ați spune unui potențial investitor?

Nici nu știu ce am putea să-i propunem. Doar terenuri agricole care, în bună parte, sînt în paragină. Lumea nu le poate lucra, nu are cu ce. Un investitor în agricultură ar avea aici ce să facă. Dar e nevoie de bani mulți.

Cu ce, credeți, i-ați convins pe oameni să vă voteze? Ce le-ați promis?

Nu le-am promis nimic. Le-am spus doar că vom realiza, împreună, lucruri bune. Atît. De lucru este foarte mult. E ca un cîmp întelenit, pe care trebuie să-l reabilităm. Sper să reușim.

Sursa:
www.expresul.com

Ludmila CEAGLÎC, PRIMARUL SATULUI CALFA: "POTI SĂ CÂȘTIGI LA ALEGERI FĂRĂ MAIOURI ȘI FULARE!"

De 20 de ani, Ludmila Ceaglic este femeia care se află la cârma primăriei Calfa, un sătuc mic și colorat cu oameni frumoși și gospodari. Ea a demonstrat că imposibilul poate fi cucerit împreună cu o echipă consolidată prin multă muncă și efort.

Două decenii pline de griji și probleme care trebuiau rezolvate în comunitate i-au fost pe deplin răsplătiți la alegerile locale din 14 iunie, unde Ludmila Ceaglic a obținut 81% din sufragii și a câștigat încrederea alegătorilor pentru al șaselea mandat consecutiv. Ludmila Ceaglic a stabilit o relație bazată pe încredere și comunicare cu sătenii din localitate. În cadrul unui interviu pentru UNIMEDIA, Ludmila Ceaglic a povestit despre această experiență pe care a acumulat-o de-a lungul a 20 de ani, problemele cu care se confruntă localitatea și ce planuri are pentru următorii patru ani.

- Cum ați descrie comuna Calfa într-o frază?

Un sat pitoresc pe care îl iubesc mult de tot. Oriunde nu aș merge, ard de nerăbdare să mă întorc acasă, în satul meu și la oamenii din localitatea mea.

- Vă aduceți aminte perioada de la școală, ce doreați să deveniți? Ce planuri aveți pentru viitor?

Îmi doream să devin lucrător medical exact ca și mama mea, după



„DORINȚA CETĂȚENILOR DE A MĂ VEDEA LA CÂRMĂ PRIMĂRIEI MĂ IMPULSIONEAZĂ SĂ MERG ÎNAINTE. ANUL ACESTA AM OBTINUT MAI MULT DE 80 LA SUTĂ DIN VOTURILE CETĂȚENILOR ȘI ACEASTA SPUNE CEVA!”

o perioadă am realizat că medicina e departe de mine. Dar de aproape 20 de ani am devenit medic de suflet.

- Și cum s-a ajuns de la visul de a fi medic la a fi primar?

Am făcut studiile în economie

și programare. După studii am revenit în localitatea de baștină și marea mea fericire a fost că am născut două fete. Am început activitatea într-o gospodărie agricolă, pe atunci destul de avansată. La 2 iulie 1990 s-au deschis ușile

Primăriei și mi s-a propus să vin să muncesc în calitate de contabil. Am acceptat. Iar de atunci mi-am schimbat doar funcția, astfel din 30 mai 1995 am devenit primar.

- Cine a venit cu această propunere de fi primar?

Aveam 32 de ani și un grup de profesori m-au încurajat să devin primar. M-am gândit la această propunere. Activitatea Primăriei o cunoșteam destul de bine, poate nu în subtilități funcția de primar. Pe atunci era un sistem centralizat, în care consiliul raional era gestionarul surselor financiare. Primarul avea atribuția de a gestiona resursele nu era și stăpânul acestora. Din 1995 a urmat o stagnare totală, edificiul era într-o stare dezastruoasă. În 1997 am făcut studiile la facultatea de Administrare Publică. Am devenit masterand.

- Vă mai aduceți aminte primele zile de când ați fost numită în această funcție?

Nu se uită aceste momente. Am venit în funcție imediat după o intervenție chirurgicală. Bandajată, dar îmi făceam datoria. Atunci primarul era numit de către președintele consiliului raional, deci nu am fost aleasă direct de popor. Astfel atunci puțin am conștientizat că voi avea atâtea probleme. Am

avut marele noroc de susținerea familiei.

Totuși ar fi banal să spun că nu voi face față. Sunt o fire emotivă, dar nu mă pierd cu firea și purced la rezolvarea problemelor atunci când ele apar. Vreau să zic că rar iau decizii de una singură. Permanent mă consult cu cetățenii din localitate și cu colegii mei de breaslă.

- Care este modalitatea dumneavoastră de comunicare cu cetățenii?

Dacă să vorbim de ultimul timp, atunci avem atâtea rețele de socializare care ne vin în ajutorul administrației publice ca să comunicăm cât mai direct cu cetățenii și feedback-ul îl obținem mai operativ de la ei. De asemenea, comunicăm cu cetățenii prin intermediul consultărilor cetățenești.

Avem în localitate creat un grup cetățenesc consultativ care este compus din persoane care au influență în sat, cu inițiative civice. Atunci când avem o problemă ne consultăm cu ei. De asemenea, utilizăm și chestionarele.

- Care credeți că este aria de succes în activitatea de primar?

Succesul este compus din mai multe compartimente. Unul din



aceste este comunicarea cu cetățenii, astfel ca fiecare problemă să ajungă la urechile lor. De asemenea, trebuie să muncești asupra imaginii pe care o ai, ca ulterior imaginea să muncească pentru tine.

- Cu ce realizări vă mândriți pe parcursul acestor 20 de ani ?

În primul rând că suntem cunoscuți ca și localitate. Avem pagină web, avem broșuri despre localitatea noastră. Am reușit să reparăm toate edificiile de menire social-culturală. În localitate nu s-a distrus nimic, ba mai mult s-au reabilitat obiectele care erau aproape distruse. Din fosta baie sătească am făcut un centru de plasament temporar al bătrânilor care deservește zilnic 40 de persoane, printre care 25 sunt plasați în centru, iar 15 îi deservim la domiciliu. Astfel este o realizare pentru că s-a micșorat numărul morbidității printre persoane de vârstă a treia din sat. Am reabilitat insituția școlară. Acum instituția este termoizolată, cu acoperiș nou, un sistem de încălzire contemporan, o sală de sport modernizată, o sală de festivități. Ulterior am făcut reparație și în instituția preșcolară. Edificiul Primăriei a fost reparat, precum și căminul de cultură a fost reparat integral. La moment, construim oficiul medicilor de familie, finanțat de Compania națională în medicină, costul căreia se estimează la 2,5 mln. de lei și sper ca la finele lunii octombrie clădirea va fi funcțională.

- Dacă vorbim de restanțe?

Restanțele sunt pentru că avem un buget foarte auster și nu se reușește tot ce ne propunem să realizăm. Mi-aș dori să avem un cetățean activ care se implică în viața socială, să fie parte integrantă a societății.

De exemplu în acest an avem alocate din Fondul Rutier, 1 milion de lei, în premieră pentru localitatea noastră. Totuși această sumă nu ne dă posibilitatea să reabilităm drumul central de 6,2 km, suma căruia este de 42 de milioane lei, aceasta ar însemna 20 de bugete anuale ale Primăriei Calfa. Atunci am decis ca acești bani să fie utilizați pentru reparația unei porțiuni de drum comunitar. Vom face chestionare cu cetățenii ca să vedem care drum este prioritar.

- Care sunt obiectivele pe care le-ați trasat pentru următorii patru ani?

Viața de la noi din localitate nu diferă cu nimic cu viața de la oraș, avem apă, gaz, telefonie mobilă etc. Doar ce ține de infrastructură ne rămâne ca restanță. Avem deja proiectul tehnic elaborat pentru această porțiune de drum de 6 km. Acum urmează să identificăm sursele necesare. De asemenea, urmează să continuăm iluminatul stradal. Actualmente, avem doar 3/4 din localitate iluminat. Un alt obiectiv ține de atragerea de investitori și agenți economici în regiune.

- Cum descrieți această vastă experiență de 20 de ani în administrarea primăriei?

Parcă a fost mai ieri, au zburat anii foarte repede. Nu regret nici o

zi muncită în această funcție. Am o satisfacție morală deosebită. Nu am fost materialistă, nu mi-am construit pentru mine castele, castelul meu este casa și familia mea, cele două fete și nepoțica mea.

- Care sunt problemele cu care vă confrunțați de cele mai deseori în activitatea dumneavoastră?

Neconcordanța legislației Republicii Moldova. Deseori ne întâlnim cu faptul că multe din aceste puncte nu coincid. Fluctuațiile de personal este cel de al doilea factor. Deja de jumătate de an ne lipsește specialistul care se ocupă de reglementarea funciară. Salariile sunt foarte mici și tineretul nu mai vine la țară să muncească pentru un salariu de nimic.

- Ce vă motivează să mergeți mai departe în pofida greutăților pe care le întâmpinați?

"SPER CA GUVERNAREA SĂ-ȘI REVADĂ VIZIUNEA ASUPRA VIITORULUI ACESTEI ȚĂRI. NU MERITĂM ACEST LUCRU CE NI SE ÎNTÂMPLĂ. AVEM ȚĂRI ÎN CURS DE DEZVOLTARE CARE SUNT UN EXEMPLU PENTRU NOI, ÎN CARE OMUL ARE O VALOARE PE CÂND LA NOI OMUL NU ARE VALOARE!,,



tră. În cazul în care nu ești membru de partid nu obții nici suport și nici finanțare. Nu ai o pălărie care să te apere de vânt și ploaie. Acum dacă nu ești membru de partid ești taxat. Totuși la alegerile locale din acest an s-a demonstrat că cetățenii aleg omul și nu partidul.

- Când considerați că va exista un echilibru la nivel de reprezentare a femeilor în structurile centrale?

Aici depinde în primul rând de

s-au mobilizat și au fost deschise să includă femeile printre primele în listă, alte partide le-au inclus la coadă.

Aș pleda pentru o femeie președinte al Parlamentului sau pentru o femeie Președinte de țară. Lucrurile s-ar schimba înspre bine.

- Cum ați reușit să îmbinați viața de familie cu cariera?

Acum 15 ani în urmă, soțul meu a plecat la muncă și nu a mai revenit. Și-a refăcut acolo viața... Astfel, familia mea sunt cele două fete care locuiesc peste hotare. Sper ca măcar la bătrânețe copiii să revină acasă. Muncesc pentru asta ca localitatea să fie o platformă pentru ele.

- Ce sfat aveți pentru femeile care nu au curajul de a se implica în diverse activități de menire socială, culturală sau chiar administrativă?

Să citească cât mai mult. Uneori o carte citită îți aduce o mai mare valoare, decât să lucrezi la un teren arabil. Aș vrea foarte mult să nu se îndoiască în capacitățile lor. Este timpul să facem primul pas, că imediat va fi cineva care te va încuraja.

- Actualmente urmează patru ani de ..

De zburci și sper lacrimi de bucurie în urma proiectelor pe care voi reuși să le realizez. Sper ca guvernarea să-și revadă viziunea asupra viitorului acestei țări. Nu merităm acest lucru ce ni se întâmplă. Avem țări în curs de dezvoltare care sunt un exemplu pentru noi, în care omul are o valoare pe când la noi omul nu are valoare.

Noi nu avem de ales decât o cale de dezvoltare europeană. Mi-aș dori ca să trăim cu o economie dezvoltată, infrastructură bună și oameni liniștiți, fericiți.

**Cristina ARAMĂ,
UNIMEDIA**



Dorința cetățenilor de a mă vedea la cârma Primăriei mă impulsionează să merg înainte. Anul acesta am obținut mai mult de 80 la sută din voturile cetățenilor și aceasta spune ceva. Ar fi banal să le trădez aspirațiile și doleanțele dumnealor.

- V-ați așteptat la un astfel de rezultat în urma alegerilor?

M-am așteptat la un rezultat bun, dar nici la 81%. Eram trei contracandidați.

- Ce acțiuni ați întreprins în campania electorală pentru a convinge alegătorii?

Nu am folosit niciun leu din mijloacele administrative și m-am

străduit să nu fac risipă de bani. E posibil de desfășurat campanie electorală și fără maioruri și fulare, dacă ai imaginea bună în localitate, atunci ea va lucra pentru tine. Timp de 20 de ani m-am străduit să atrag investiții și să implementez proiectele pe care le aveam în planul de acțiuni. După fapte, cetățeanul fie te taxează, fie te mai votează odată.

- Este sau nu importantă apartenența unui primar la un partid politic ?

Chiar pledez foarte mult să nu fi membru de partid ci să mă conduc după legislație și să-mi pun în aplicare abilitățile pe care le dețin. Prea mult s-a politizat activitatea noas-

educația civică a persoanei. Femeile trebuie să fie mai combatante pentru că ele de multe ori când încerci să le implici ele ezită și au frica că nu se vor descurca. Nu aș vrea să dispersăm societatea în femei și bărbați, dar trebuie să fie un tandem și vom fi în bună înțelegere. Femeile de la țară este foarte greu să le antrenezi în activități, să meargă la un teatru sau la un film.

Trebuie să schimbăm mentalitatea femeilor. Iar femeia prin faptul că e mamă va transmite acest lucru și fiicelor. E timpul să ieșim din acest labirint și stereotip prin care se spune că locul femeii este la cratiță. Dacă unele partide parcă

Radu URECHEANU: „PRIMARII NU TREBUIE SĂ FIE PRIMARII TREBUIE SĂ FIE

Cele două mandate de primar le aduc locuitorilor din Larga, raionul Briceni câteva proiecte de infrastructură și modernizare a localității. Edilul satului Radu Urecheanu își propune să atragă mai multe investiții, pentru că din resursele bugetare nu ar reuși să îmbunătățească condițiile de trai ale localnicilor.

EUROPA LIBERĂ: Domnule primar, financiar, astăzi mâinile dumneavoastră sunt legate sau le dezlegați de unul singur?

RADU URECHEANU: „Sunt legate, numai că nu sunt legate chiar de tot. Orice primar care e activ și poate să propună niște proiecte și niște idei bune și să le argumenteze poate să câștige, chiar și proiecte transfrontaliere. Nu e o problemă. Cum lumea votează primarul? Primar poate să fie votat și un căruțaș. Însă căruțașul acesta trebuie să aibă niște idei bune, să fie o temelie bună pentru proiecte. Orice primar trebuie să fie inovativ. Nu trebuie să se uite la vecini ce au făcut, trebuie să facă ceva mai bun, trebuie să facă ceva nou.”

EUROPA LIBERĂ: Ce proiecte salvează astăzi comunitatea Larga?

RADU URECHEANU: „Primăria Larga e unica din Moldova care transmite mesaj la toți consătenii din Larga. Noi avem 5000 de locuitori. Eu la primărie dispun de aproape 2000 de numere de telefon mobil. Le trimit sms-uri la toți consătenii cu orice informație de interes public, ori despre fotbal, ori despre curățenie la cimitir, ori despre o întrunire, un concert, o activitate etc.”

EUROPA LIBERĂ: Și reacționează localnicii la aceste sms-uri pe care le trimiteți dumneavoastră?

RADU URECHEANU: „E procedura care lucrează ca ceasul.”

EUROPA LIBERĂ: Domnule Urecheanu, ați vorbit despre faptul că imaginația unui primar e de mare preț. Dar pentru a pregăti proiecte, pentru a putea să le câștigați, trebuie muncă în sudoarea frunții, ca să-ți vezi astfel o promisiune împlinită pe care ai făcut-o în campania electorală. Ce proiecte ați câștigat?



„PRIMARII NU TREBUIE SĂ FIE IMPLICAȚI ÎN POLITICĂ. PRIMARII TREBUIE SĂ FIE PENTRU SAT. PRIMARII AR FI BINE SĂ CANDIDEZE NEFIIND MEMBRI AI UNUI PARTID!”

RADU URECHEANU: „Piața. Am făcut-o acum. Unicul în raionul Briceni. Există un proiect - să facem un pavilion alimentară. E la ultima sută de metri, duminica vitoare îl dăm în exploatare.”

EUROPA LIBERĂ: Cât costă?

RADU URECHEANU: „300 de mii de lei. Se duce omul la piață, stă în soare, sunt muște, se duce la toaletă, vine înapoi cu mâinile murdare. Am făcut un pavilion în care orice cetățean se poate duce să își

vândă produsele. Și cumpărătorul să fie sigur că dacă a cumpărat un product, acesta corespunde cerințelor sanitare.”

EUROPA LIBERĂ: Alte proiecte pe care le vreți implementate aici în Larga?

RADU URECHEANU: „Acum lucrăm cu 2KR în parteneriat cu guvernul Japoniei, construim cazangerii pe biomasă pentru liceu și școala de muzică. Noi cu guvernul Japoniei avem acord. Noi construim fundația, care costă 280 de mii de lei, însă cazangeria o pun japonezii. Încălzirea pe biomasă cu trei ani în urmă era cu 50% mai ieftină față de gaz, acum e cu 75%. Dacă se mărește prețul la gaz și la energia electrică, iar suntem în câștig. Oricum, cu biomasă, suntem în câștig permanent. Și vreau să încălzesc liceul, avem școala muzicală pe care tot noi o încălzim. De aceea și facem încălzirea pe biomasă. Avem baterii solare puse la centrul comunitar. Acum mergem cu un proiect prin Fondul de eficiență energetică, am deschis anul acesta școala sportivă, instituție publică, și din anul viitor va fi la finanțare de la stat că e instituție extrașcolară. Școala sportivă să o întrețină o primărie nu poate. Cu un proiect tehnic am ieșit la încăperea școlii sportive, punem baterii solare, cazan pe biomasă, izolarea pereților, ferestrelor, schimbarea tâmplăriei.”

EUROPA LIBERĂ: Deci, proiectele, într-un fel, ajută dezvoltării localității. Dacă nu ar exista proiecte, cu banii din buget ați putea să vă descurcați? Sau cât la sută din cerințe acoperiți din banii pe care îi primiți de la buget? Și, mai ales, dacă aveți și dumneavoastră vărsăminte în buget, aveți agenți economici

care plătesc impozite? Pușculița satului e bogată?

RADU URECHEANU: „Agenții economici se descurcă cu întrebările lor. Însă noi avem proiecte multe cu procent de contribuție. De exemplu, dacă este un proiect de un milion de lei și de la Fondul de eficiență energetică se cere 20%, înseamnă că eu trebuie să am 200 de mii contribuție, însă pe urmă va fi eficiență. Niciodată nu merg la proiecte care sunt cu contribuție mai mare de 20%. Pentru că 15-20% e contribuția, dar când pui 200 de mii și ieși un milion, aceasta pentru sat e bine. Dar ca să pui toți banii din primărie e greu tare, e riscant. Tragem nădejde la Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, la dumnealor este o strategie - finanțează proiecte fără contribuția comunității, când are proiectul interes regional. Avem niște proiecte la moment, le dezvoltăm, facem proiect tehnic. Am fost în Ucraina, am propus niște proiecte transfrontaliere. Oricum contribuția e de 20%. Trebuie și primăria să aibă niște surse pentru contribuție măcar. Dacă primăria are zero la contribuție, atunci proiecte nu sunt de așteptat.”

EUROPA LIBERĂ: Domnule Urecheanu, vreau să vă întreb și cum se răsfrânge actul guvernării de la centru asupra teritoriului? Pentru că și aici, în sat, toată lumea discută despre politica promovată de către cei trimiși în Legislativul de la Chișinău, care trebuie să facă și această coaliție majoritară, pentru ca țara să fie guvernată. Se mai intersectează interesele celui de jos cu ale celui de sus și invers?

RADU URECHEANU: „Țăranul de la periferie nu înțelege politica de la Chișinău.



La primăria din Larga

IMPLICATI ÎN POLITICĂ, PENTRU SAT”



El votează pentru niște partide pro-ruse, că țăranul trebuie să-și vândă mărul. Și îl întreb pe țăran: „Tu ai mere?” „N-am mere, dar liderul are”. A rămas nostalgia, 80% merg să câștige bani în Rusia și 20% în Europa. Avem băieți buni care au muncit în Europa, fac business bun, fac buni bani, mai mulți decât cei care merg în Rusia.”

EUROPA LIBERĂ: De ce la Larga un gospodar, așa precum este domnul Urecheanu, primarul, poate să facă ordine și de ce la Chișinău o clasă politică atât de greu mișcă carul din loc?

RADU URECHEANU: „Interesul politic e mai mare la Chișinău. La Larga interesul politic nu e mare. Multe partide s-au adre-

dar nu a pus unde drumurile sunt rele, unde e glod?”. Este contradicție. Omul încă nu e obișnuit să aprecieze bunul și răul, să nu fie invidios. Invidia e un mare dușman la toate mișcările înainte. Faci un proiect bun – se găsesc care sunt contra.”

EUROPA LIBERĂ: Ce idee solidari-zează națiunea, societatea molda-vă? Viitorul acestei țări de cine depinde? În mâinile cui se află?

RADU URECHEANU: „În mâinile cetățenilor. Noi nu suntem pregătiți psihologic pentru schimbări. Sunt urne puse prin sat și unii cetățeni pun gunoiul în urnă, alții îl pun în altă parte ori îl aruncă pe drum. Întrebarea: „E vinovat primarul ori e vinovată conștiința, cultura?”. E greu.”



Radu Urecheanu, în dialog cu Valentina Ursu

sat la primar: „Mergem încolo? Mergem încoace?”, întrebarea mea a fost pentru toți una: „Ce puteți face pentru Larga?”

EUROPA LIBERĂ: Și la Chișinău întrebarea ar trebui să fie: „Ce putem face pentru Moldova?”

RADU URECHEANU: „Interesul e mai mare la Chișinău. Uneori câte un partener politic vine și spune niște minciuni, niște bârfe și lumea se ia după chestiile acestea. Însă la o periferie ca Larga omul vrea să vadă ce ai făcut personal pentru dânsul. Poți face un drum bun și o mahala să voteze, dar altă mahala să spună că e rău. Au fost cazuri că eu am făcut un drum bun și replica a fost: „E prea bun drumul. Conduc cu viteză mare pe drum”. Am făcut iluminare în sat, drumurile centrale, majoritatea, sunt iluminate. Întrebarea: „De ce a pus primarul lumină pe drumurile bune,

EUROPA LIBERĂ: Cei de la centru înțeleg că guvernarea locală trebuie să ajungă a fi una de importanță națională? Pe cât de importantă este totuși astăzi administrația locală?”

RADU URECHEANU: „Primarii nu trebuie să fie implicați în politică. Primarii trebuie să fie pentru sat. Primarii ar fi bine să candideze nefiind membri ai unui partid. De ce eu trebuie să merg la Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, unde se alocă bani substanțiali pentru dezvoltare, pentru investiții și acolo încep cu criteriul politic, din care partid fac parte? De ce? Dacă un drum e de interes național, e legată o vamă cu un sat, de ce Consiliul de administrare ADR Nord ori ADR Centru, Ministerul Dezvoltării Regionale hotărăște întrebarea, prin vot, cui să dea banii?”

CALM, AVOCATUL APL

DECLARAȚIA CALM

PRIVIND SISTAREA TEMPORARĂ A PUBLICĂRII ÎN BULETINUL ACHIZIȚIILOR PUBLICE A INVITAȚIILOR DE PARTICIPARE LA PROCEDURILE DE ACHIZIȚII PUBLICE DE BUNURI, SERVICII ȘI LUCRĂRI ȘI EFECTUL ASUPRA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE (APL)

Prin prezenta, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) atrage atenția factorilor decizionali și opiniei publice **asupra gravelor încălcări ale principiilor constituționale a autonomiei locale în legătură cu blocarea procesului de achiziții publice și a proiectelor investiționale la nivel local în rezultatul acțiunilor Agenției Achiziții Publice (AAP)** privind sistarea temporară a publicării în Buletinul Achizițiilor Publice a invitațiilor de participare la procedurile de achiziții publice de bunuri, servicii și lucrări.

În special, Agenția Achiziții Publice (AAP) menționează în comunicatul său că „în contextul evoluțiilor macroeconomice nefavorabile și insuficienței surselor interne (VMS și veniturile din privatizare) și externe (împrumutul Băncii Mondiale, DPO) de finanțare a deficitului bugetar aprobat pe anul 2015, Ministerul Finanțelor prin scrisoarea nr. 12/AP-09/100 din 01.07.2015 a informat Agenția Achiziții Publice despre aplicarea procedurii de suspendare a cheltuielilor bugetare, conform art.10 și art.40 din Legea nr.847-XIII din 24 mai 1996 privind sistemul bugetar și procesul bugetar (cu modificările ulterioare)”. Drept urmare, AAP stabilește că în baza cadrului legal existent, finanțarea de la bugetul de stat se va efectua doar pe cheltuielile cele mai necesare, care asigură funcționalitatea instituțiilor bugetare (cheltuieli de personal, cheltuieli de regie și alte cheltuieli fără care instituția n-ar putea funcționa), în rest, cheltuielile ce țin de procurări, reparații și investiții urmează să fie suspendate atât la componenta de bază cit și la componentele mijloace speciale și fonduri speciale. În acest sens, întru evitarea unor blocaje financiare, generate de neplățile în sectorul bugetar, AAP, începând cu data de 07.07.2015 sistează temporar publicarea în Buletinul Achizițiilor Publice a invitațiilor de participare la procedurile de achiziții publice de bunuri, servicii și lucrări.

Analizând acțiunile autorităților administrației publice centrale de specialitate prin prizma principiilor constituționale și legale de organizare și funcționare a colectivităților locale în general și APL în special, ținem să menționăm următoarele.

Articolul 109 din Constituția Republicii Moldova statuează că APL în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilității autorităților publice locale

și consultării cetățenilor în probleme locale de interes deosebit.

Conform art. 7 din Legea privind administrația publică locală, nr. 436-XVI din 28.12.2006, în realizarea competențelor lor, autoritățile administrației publice locale dispun de autonomie, consfințită și garantată prin Constituția Republicii Moldova, Carta Europeană a Autonomiei Locale și prin alte tratate la care Republica Moldova este parte.

Conform art. 3 din Legea privind descentralizarea administrativă, nr. 435-XVI din 28.12.2006 principiul autonomiei locale presupune garantarea dreptului și capacității efective a autorităților publice locale de a reglementa și gestiona, conform legii, sub propria lor responsabilitate și în interesul populației locale, o parte importantă din treburile publice, inclusiv, în cazul nostru, achizițiile publice locale, care sunt legate de gestionarea patrimoniului local și altor bunuri și servicii.

De asemenea conform Legii respective este stabilit și principiul integrității competențelor, care presupune că orice competență atribuită autorităților publice locale trebuie să fie deplină și exclusivă, exercitarea acesteia nu poate fi contestată sau limitată de o altă autoritate decât în cazurile prevăzute de lege.

Reieșind din comunicatul AAP, considerăm că a avut loc amestecul neîntemeiat și ilegal al autorităților administrației publice centrale (Ministerul Finanțelor și AAP) în treburile locale printr-o scrisoare cu referințe la art.10 și art.40 din Legea nr.847-XIII din 24 mai 1996 privind sistemul bugetar și procesul bugetar și acțiunile corespunzătoare a AAP. Prevederile legale invocate în scrisoare de Ministerul Finanțelor se referă la procesul executării doar a bugetului de stat, adică cităm „Ministerul Finanțelor poate bloca cheltuielile în quantum suficient pentru menținerea nivelului deficitului aprobat prin legea bugetară anuală, cu excepția cheltuielilor prioritare stabilite la art.10 alin.(4) din Lege, informând despre aceasta autoritățile publice centrale”. Deși, era necesar să fie făcute referințe la Legea privind finanțele publice locale, ca lege specială pentru APL. Printre altele, Legea finanțelor publice locale prevede unele limitări din partea organului central de specialitate, însă nici una din ele nu se încadrează în situația examinată. Iar prin art. 3 al Legii 397, de fapt se garantează autonomia financiară și stabilește că **Bugetele UAT constituie elemente independente, care se elaborează, se aprobă și se execută în condiții**

DECLARAȚIA CALM

PRIVIND SISTAREA TEMPORARĂ A PUBLICĂRII ÎN BULETINUL ACHIZIȚIILOR PUBLICE A INVITAȚIILOR DE PARTICIPARE LA PROCEDURILE DE ACHIZIȚII PUBLICE DE BUNURI, SERVICII ȘI LUCRĂRI ȘI EFECTUL ASUPRA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE (APL)

de autonomie financiară. **Prin urmare, APL au fost limitate nejustificat în efectuarea achizițiilor publice, care pot fi din diferite surse, ale bugetului local sau inclusiv cele a donatorilor și care nu au legătură cu bugetul de stat.**

Concomitent aducem argumente suplimentare în favoare celor menționate din legislația privind descentralizarea administrativă (cum ar fi art. 12 din Legea nr. 435). Astfel, autoritățile publice locale se bucură, în condițiile legii, de autonomie financiară, adoptă bugetul

lor propriu care este independent și separat de bugetul de stat.

La rândul ei Legea nr.436 (art.3, 4 și 6) prevede că APL beneficiază de autonomie decizională, organizațională, gestionară și financiară, au dreptul la inițiativă în tot ceea ce privește administrarea treburilor publice locale, exercitându-și, în condițiile legii, autoritatea în limitele teritoriului administrat. Unitatea administrativ-teritorială este persoană juridică de drept public și dispune, în condițiile legii, de un patrimoniu distinct de cel al statului și al altor

unități administrativ-teritoriale. Raporturile dintre autoritățile publice centrale și cele locale au la bază principiile autonomiei, legalității, transparenței și colaborării în rezolvarea problemelor comune. Între autoritățile centrale și cele locale, între autoritățile publice de nivelul întâi și cele de nivelul al doilea nu există raporturi de subordonare, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. *Autoritățile administrației publice centrale consultă asociațiile reprezentative ale autorităților administrației publice locale în problemele ce țin de administrația publică locală.* În acest sens și în mod normal, autoritățile publice locale sunt singurele care sunt în drept să decidă, în dependență de circumstanțe, amânarea sau stoparea procesului de achiziții publice. Nicidecum, autoritățile centrale.

De asemenea, atragem atenția asupra faptului, că procesul de organizare a licitațiilor este unul destul de anevoios și de lungă durată, iar blocarea și/sau târăgănarea achizițiilor vor duce la faptul că autoritățile locale NU vor putea realiza anumite lucrări/investiții în perioade și termene corespunzătoare: as-

tfel, multe lucrări sub aspectul calității și posibilității realizării lor, vor fi afectate (vremea rea - ploii, înghețuri, etc.).

În afara celor menționate mai sus, au fost încălcate toate prevederile legale naționale și internaționale în vigoare pentru Republica Moldova privind obligativitatea consultării APL și structurilor sale asociative în toate chestiunile care-i vizează (de ex. art. 6 din Legea nr.436 privind administrația publică locală, art. 4 al Cartei Europene a autonomiei locale etc.).

În contextul celor menționate, CALM cere respectarea cadrului legal al Republicii Moldova din domeniul administrației publice locale, readucerea în cadrul juridic/legal al acțiunilor Agenției Achizițiilor Publice, asigurarea distincției între bugetele locale și cel de stat în cadrul procesului de achiziții publice, precum și deblocarea urgentă a procesului de achiziții publice prin asigurarea accesului APL la **publicarea în Buletinul Achizițiilor Publice a invitațiilor de participare la procedurile de achiziții publice de bunuri, servicii și lucrări finanțate din bugetele locale.**

REAȚIA MINISTERULUI FINANTELOR

La adresarea CALM, Ministerul Finanțelor a formulat mai multe argumente care ar sta la baza inițierii procedurii de suspendare a cheltuielilor bugetare. Răspunsul a venit pe adresa Congresului Autorităților Locale din Moldova și a fost semnat de ministrul Finanțelor, Anaatol Arapu. Reproducem în paginile ziarului principalele explicații.

În legătură cu evoluțiile macroeconomice nefavorabile și insuficiența surselor interne (VMS și veniturile din privatizare) și externe (împrumutul Băncii Mondiale, DPO) de finanțare a deficitului bugetar aprobat pe anul 2015, Ministerul Finanțelor a informat autoritățile publice centrale despre necesitatea aplicării procedurii de suspendare a cheltuielilor bugetare.

Acțiunea de suspendare a cheltuielilor bugetare este impusă și de faptul că, Guvernul în exercitiu este în imposibilitate de a iniția procedura de rectificare a bugetului de stat care ar permite revizuirea veniturilor, cheltuielilor și, respectiv, a deficitului bugetar.

În acest context, în baza cadrului legal existent, finanțarea de la bugetul de stat urmează a fi efectuată doar pe cheltuielile cele mai necesare, care asigură funcționalitatea instituțiilor bugetare (cheltuieli de personal, cheltuieli de regie și alte cheltuieli fără care instituția n-ar putea funcționa), în rest, cheltuielile ce țin de procurări, reparații și investiții urmează să fie suspendate atât la componenta de bază, cât și la componentele mijloace speciale și fonduri speciale, cu excepția mijloacelor financiare la categoria „Granturi, sponsorizări și filantropie și donații” și alocațiile din proiecte finanțate din surse externe.

Potrivit cadrului legal în domeniul achizițiilor publice, pentru planificarea unui contract de achiziție este necesară existența surselor financiare și dovada alocării acestora.

Astfel, întru evitarea unor blocaje financiare, generate de

neplăți în sectorul bugetar, și în scopul evitării inițierii unor proceduri de achiziție publică care la o eventuală rectificare a legii bugetului de stat ar putea fi lipsite de sursa de finanțare, prin scrisoarea Ministerului Finanțelor nr. 12/AP-09/100 din 01.07.2015, a fost sistată temporar publicarea în Buletinul Achizițiilor Publice a invitațiilor de participare la procedurile de achiziții publice de bunuri, servicii și lucrări, altele decât cele fără de care instituția nu ar putea să-și asigure buna funcționare.

Cât ține de autoritățile publice locale, țin să menționez că, potrivit Legii nr.397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale, cu modificările operate prin Legea nr.267 din 1 noiembrie 2013, începând cu 1 ianuarie 2015 noul sistem de formare a bugetelor unităților administrativ-teritoriale este implementat în toate autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi și nivelul al doilea, cu excepția UTA Găgăuzia (partea ce ține de transferurile cu destinație generală).

În contextul noului sistem, relațiile dintre bugetul de stat și bugetele UAT sunt axate pe:

4. Transferuri cu destinație generală. Suma destinată transferurilor cu destinație generală de la bugetul de stat către bugetele UAT constituie 980,8 mil. lei;

5. Transferuri cu destinație specială. Suma destinată transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele UAT constituie 6211,3 mil. lei;

6. Transferurile temporare de com-



pensare. Fondul de compensare destinat transferurilor de la bugetul de stat către bugetele UAT pentru anul 2015 constituie 211,4 mil. lei.

În TOTAL, conform Legii bugetului de stat pentru anul 2015, pentru transferuri de la bugetul de stat către bugetele unităților administrativ-teritoriale pentru anul 2015, sunt prevăzute mijloace financiare în sumă de 7403,5 mil. lei.

E de menționat faptul că ponderea transferurilor de la bugetul de stat către bugetele unităților administrativ-teritoriale în Totalul veniturilor la componenta de bază a autorităților publice locale este de 72,2 %.

Prin urmare, insuficiența surselor interne și externe de finanțare a deficitului bugetar aprobat pe anul 2015 și o eventuală rectificare a legii bugetului de stat pentru anul 2015 ar putea afecta volumul transferurilor către unitățile administra-

tiv-teritoriale, fapt care ar duce la revizuirea cheltuielilor atât la nivel local, cât și la nivel central.

Reieșind din cadrul legal și cele invocate, considerăm ca fiind oportună acțiunea întreprinsă de Ministerul Finanțelor prin suspendarea publicării în Buletinul Achizițiilor Publice a invitațiilor de participare la procedurile de achiziții publice de bunuri, lucrări și servicii altele decât cele fără de care instituția nu ar putea să-și asigure buna funcționare sau cele finanțate din surse externe.

Totodată, ținem să menționăm faptul că, **suspendarea publicării invitațiilor de participare la procedurile de achiziții publice de bunuri, lucrări și servicii nu se răsfrânge asupra unităților administrativ-teritoriale, ale căror surse de finanțare sunt bugetele proprii sau alocațiile din proiecte finanțate din surse externe.**

Viorel FURDUI: "MOLDOVA TREBUIE SĂ-ȘI CREEZE PROPRIUL MODEL DE DEZVOLTARE A ADMINISTRAȚIEI PUBLICE!"



Directorul executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova, Viorel Furdui, despre necesitatea reformării administrației publice, despre experiența europeană în domeniu și despre potențialul enorm de la nivel local, care nu poate fi pus în valoare în lipsa voinței politice. Reforma administrației publice locale, descentralizarea și consolidarea autonomiei locale în Republica Moldova constituie domenii foarte importante pentru dezvoltarea unei societăți democratice apropiate de valorile europene. Deși în ultimii ani domeniul a fost declarat unul prioritar, prea puține s-au făcut pentru a proba acest lucru prin fapte concrete. Mai mult, nu există nicio instituție la nivel central care s-ar ocupa de descentralizare. Viorel Furdui, directorul executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), membru al Platformei societății civile "Pentru Europa", consideră că de vină este lipsa voinței politice a autorităților, care nu conștientizează importanța acestui domeniu. În opinia lui Viorel Furdui, la nivel local există un potențial enorm, iar energia și dorința primarilor de a mișca lucrurile este foarte mare. "Pur și simplu nu avem noroc de o clasă politică în stare să pună în valoare acest potențial", spune cu regret directorul executiv al CALM.

„PUR ȘI SIMPLU NU AVEM NOROC DE O CLASĂ POLITICĂ ÎN STARE SĂ PUNĂ ÎN VALOARE ACEST POTENTIAL! ACUM, LUCRURILE NU SE MIȘCĂ PENTRU CĂ ÎN POFIDA DECLARAȚIILOR DE LA DIFERITE TRIBUNE, AUTORITĂȚILE NU ÎNȚELEG LOCUL, ROLUL ȘI IMPORTANȚA REFORMEI ADMINISTRAȚIEI PUBLICE, ÎN GENERAL!”

Dle Furdui, subiectul descentralizării și consolidării autonomiei locale este discutat de ani de zile, dar se creează impresia că tot batem pasul pe loc. La ce etapă se află de fapt reforma administrației publice locale?

În mare parte, trebuie să recunoaștem că reforma administrației publice locale într-adevăr bate pasul pe loc. Potrivit calculurilor noastre, Strategia națională de descentralizare, aprobată în 2012, în proporție de peste 90% nu a fost implementată nici până în prezent. Singurul lucru pozitiv

care s-a făcut în ultimii ani, însă sub o presiune enormă – atât a CALM, cât și a partenerilor de dezvoltare, a fost implementarea primei etape a reformei finanțelor locale pe întreg teritoriul țării, începând cu anul 2015. În rest, continuăm să batem pasul pe loc. Cea mai mare problemă este discrepanța foarte mare între ceea ce se declară, ce se pune pe hârtie, inclusiv Programul de guvernare, și ceea ce se realizează de fapt în practică. În plus, se atestă o lipsă de voință politică și o înțelegere a importanței domeniului descentralizării, ceea ce împiedică urnirea carului din loc.

Care în opinia Dvs., ar fi motivele pentru care autoritățile nu se grăbesc să realizeze aceste reforme?

Evident, motivul de bază se concentrează pe lipsa de voință, dar cauzele acesteia, cum spuneam, rezidă în lipsa de înțelegere la nivelul clasei politice și guvernamentale a importanței domeniului și a reformelor care trebuie realizate în Administrația Publică (centrală și locală). Este nevoie de o reformare profundă atât a Administrației Publice Centrale (APC), cât și a Administrației Publice Locale (APL). Cu regret, acest lucru nu se înțelege și în rezultat ne confruntăm cu o serie de probleme în toate celelalte domenii: economic, social, justiție, drepturile omului etc. Opinia mea este că în Moldova, în afară de faptul că lipsește această voință, nu există nici capacitatea necesară la nivelul APC de a implementa reforme. Realitatea este că noi nu avem o APC capabilă să realizeze reforme. Ne-am asumat o serie de obligațiuni – Acordul de Asociere, Acordul de Liber Schimb etc., care trebuie implementate, însă nu are cine face acest lucru. Majoritatea legilor, strategiilor din ministere au fost și sunt elaborate de fapt nu de actorii interni (autoritățile centrale), dar de experții externi, fapt care este absolut inacceptabil. Asistența străină trebuie să vină ca un suport tehnic, dar nu să înlocuiască APC. Cred că această realitate, consituie una din cauzele, potrivit căreia majoritatea legilor și strategiilor sunt

o copie a unor legislații străine, rupte de realitățile Republicii Moldova și de aceea - NU sunt aplicate și implementate.

De la 1 ianuarie 2015 a intrat în vigoarea Legea privind finanțele publice locale, după ce pe parcursul anului 2014 autonomia financiară a fost pilotată în raioanele Basarabeasca, Râșcani, Ocnița și mun. Chișinău. Aceasta prevede că autoritățile publice locale se bucură de autonomie financiară, adoptă bugetul propriu care este independent și separat de bugetul de stat. Sunteți mulțumit de felul cum decurge implementarea în practică a acestei legi?

Evident că nu. Nu suntem mulțumiți pentru că a câta oară observăm că nu există continuitate, finalitate și complexitate în abordarea reformelor. S-a făcut un pas – adică s-au operat modificări la Legea finanțelor publice, însă nu s-a mers mai departe. Aici lucrurile s-au blocat la prima etapă. Reforma însă prevede câteva etape strâns legate între ele și care urmau a fi realizate concomitent. Prima etapă, care se realizează în prezent, ține de depolitizarea sistemului, crearea unor stimulente pentru APL și stabilirea unor relații directe între APC și APL. Însă, problema este că nu s-a ajuns la implementarea celei de-a doua etape – consolidarea bazei fiscale, care este de fapt cea mai importantă etapă, în rezultatul căreia tre-

buie să apară mai mulți bani la nivelul administrației locale. În rezultat, pe de o parte, există o anumită îmbunătățire comparativ cu perioada anterioară, dar pe de altă parte, toate aceste îmbunătățiri riscă să fie anihilate, din cauza neimplementării simultane a celeilalte etape a reformei. Cu alte cuvinte, lipsa de finalitate și continuitate este o mare problemă pentru Republica Moldova, iar situația care s-a creat în domeniul finanțelor locale și a descentralizării în general, confirmă acest lucru în mod repetat. Trebuie să înțelegem că reforma finanțelor locale este doar la început de cale. Asta nu înseamnă că putem deja vorbi de rezultate concrete. Dar în majoritatea localităților autoritățile locale au o atitudine pozitivă față de acest început de reformă. Ele au simțit o mai mare libertate, mai mari posibilități și stimulente în activitate, precum și o diminuare importantă a presiunilor politice și dependenței de alte nivele ale autorității publice.

Continuă practica de acordare a finanțelor de la centru pe criterii politice?

Să facem totuși o distincție. Primul pas al reformei finanțelor publice locale s-a referit doar la reglementarea relațiilor bugetare între diferitele nivele ale Administrației Publice și, în special, a banilor care vin în mare parte pentru întreținerea instituțiilor publice locale. Cu alte cuvinte, este vorba de resurse pentru așa numita componentă de administrare. În același timp, ce ține de

Viorel FURDUI: "MOLDOVA TREBUIE DE DEZVOLTARE A ADMINISTRATIEI,



"CLASA POLITICĂ TREBUIE SĂ ÎNȚELEAGĂ IMPORTANȚA DOMENIULUI, IAR REFORMA DE DESCENTRALIZARE TREBUIE SĂ FIE UNA PRIORITARĂ, DE RÂND CU CEA A JUSTIȚIEI, LUPTEI CU CORUPȚIA ȘI REFORMELE ECONOMICE!"

banii alocați pentru investiții, drumuri, reparații capitale, apă, canalizare, termoizolarea clădirilor publice etc, la acest capitol problema repartizării finanțelor pe criterii politice a rămas și este una foarte gravă. De fapt, nu s-a schimbat nimic pe parcursul a zece ani. S-au schimbat guvernanții, însă modul de distribuire a resurselor investiționale a rămas același, profund politizat și injust. **De aceea, pentru următoarea etapă a reformei acest domeniu rămâne una din prioritățile de bază care trebuie rezolvate - depolitizarea sistemului de repertizare a resurselor financiare destinate investițiilor capitale. Pentru că anume la acest capitol sunt concentrate cele mai importante resurse ale statului.** Aici este vorba de Fondul de Dezvoltare Regională, Fondul Ecologic, Fondul de Eficiență Energetică și mai ales Fondul Rutier, care este unul dintre cele mai politizate. Dacă în cazul primelor trei fonduri cel puțin formal mai există anumite reguli în ceea ce privește modul de repartizare a finanțelor, atunci în cazul Fondului Rutier sunt mari probleme, iar resursele sunt repartizate strict pe criterii politice. Mai mult decât atât, credem ca stabilirea ordinii în domeniul dat este importantă și în raporturile țării noastre cu donatorii și partenerii externi de dezvoltare.

re. Deoarece, deja niciun donator, NU va dori să acorde resurse investiționale, în condițiile în care aceste resurse sunt folosite în scopuri strict politice și în lipsa unor criterii/proceduri obiective și corecte de aplicare/selectare a beneficiarilor fondurilor respective.

Autonomia financiară face parte din reforma de descentralizare, care urmărește dezvoltarea echilibrată și durabilă a tuturor localităților Republicii Moldova. În opinia Dvs., de câți ani mai este nevoie pentru a putea vorbi despre o dezvoltare echilibrată a localităților din Moldova?

Răspunsul la această întrebare depinde foarte mult de realizarea reformelor și avansarea procesului de descentralizare. Avem o serie de documente importante care trebuie implementate. În primul rând este vorba de Strategia națională de descentralizare, de Acordul de Asociere RM-UE și Planul de Acțiuni privind implementarea acestuia, unde sunt menționate practic toate acțiunile concrete care trebuie realizate în practică. Respectiv, vom putea vorbi despre niște progrese și termeni reali de dezvoltare echilibrată a localităților doar atunci când vor exista și acțiuni concrete privind implementarea acestor reforme. Dacă ele nu se implementează putem vorbi foarte mult, dar fără prea

mari perspective. Reiteriez, foarte mult depinde de capacitatea clasei guvernamentale de a înțelege importanța domeniului, dar și de voința politică reală de a implementa reforme. **Acum, lucrurile nu se mișcă pentru că în pofda declarațiilor de la diferite tribune, autoritățile nu înțeleg locul, rolul și importanța reformei administrației publice, în general.** Mai mult, avem un sistem de organizare și funcționare a administrației publice absolut depășit, care nu este motivant, stimulator și atractiv. Tinerii vin pentru doi-trei ani, acumulează experiență și pleacă. În același timp, nu sunt selectați cei mai buni candidați. Cei care ajung în aceste funcții în mare parte sunt numiți pe criterii politice, la locuri "călduțe", iar performanța și meritocrația demult nu mai sunt în valoare și un criteriu de care trebuie să se conducă. Nu în ultimul rând, nu există stimulente, iar salariile sunt extrem de mici. În astfel de condiții cine va accepta să activeze în administrația publică? Ceea ce este mai

grav din punct de vedere strategic este că nu știm cine va implementa toate reformele complexe și extrem de necesare din domeniul justiției, economice, luptei cu corupția etc.

Totuși, pentru a asigura implementarea corespunzătoare a reformelor din domeniul descentralizării de ce este nevoie?

În primul rând, este nevoie de voință politică consolidată din partea tuturor factorilor decizionali, atât la nivel de partide, cât și la nivel de Guvern și Parlament. Toți trebuie să înțeleagă că fără o reformă în acest domeniu, fără progrese reale, toate programele guvernamentale nu vor putea fi realizate, iar în joc este pusă chiar și soarta de mai departe a acestei clase politice. Deoarece, în lipsa unei administrații publice (centrale și locale) moderne și eficiente, această clasă politică NU va putea să-și realizeze obiectivele guvernamentale care să fie resimțite de populație. Totodată, modelul de administrare al țării, bazat pe verticala puterii, este deja de-

pășit. Acest model nu mai are vlagă, iar ceea ce se întâmplă în ultimii ani confirmă acest fapt. **Clasa politică trebuie să înțeleagă importanța domeniului, iar reforma de descentralizare trebuie să fie una prioritară, de rând cu cea a justiției, luptei cu corupția și reformele economice.** În al doilea rând este nevoie de un cadru instituțional corespunzător. Chiar dacă descentralizarea a fost declarată în ultimii cinci ani drept o prioritate, nu a existat o instituție la nivel central care să se ocupe serios de procesul de descentralizare. Acesta este unul foarte complex și vizează domeniul educației, finanțelor locale, economiei, sfera socială. La nivel de Guvern noi nu am avut o instituție care să aibă o autoritate suficientă pentru a promova reformele. Avem tentația să criticăm foarte mult guvernarea comunistă, dar în 2007 sub presiunea factorilor externi a fost creat un Minister al Administrației Publice Locale. La acea primă etapă se vedea că există voință politică pentru a avansa în acest domeniu. Acum însă ce avem - reforma administrației publice a fost declarată prioritate, dar la nivel de Guvern nu există nicio instituție care să se ocupe de aceste probleme. În cadrul Cancelariei de stat există Direcția politici publice în descentralizare care este formată mai în glumă mai în serios dintr-un om și jumătate. Ce putere poate avea o astfel de direcție în raport cu un minister pentru a promova reformele? Eu consider că și în actualele condiții există suficiente variante care pot fi acceptate fără a majora numărul de ministere, dar pentru a introduce domeniul administrației publice în arcul guvernamental. În prezent, se discută despre un nou program de guvernare. **Rămâne să vedem dacă descentralizarea, reforma administrației publice mai rămân o prioritate. Paradox este faptul că deși până acum acest domeniu a constituit o prioritate, realitatea demonstrează că nu a fost făcut mai nimic pentru a proba acest lucru în practică. Declararea unui domeniu drept prioritate nu garantează nimic.** Nu în ultimul rând este nevoie de consolidarea capacităților și a sectorului asociativ. În opinia noastră, presiunea trebuie să vină de jos. Adică, societatea civilă, CALM, mass-media, toți trebuie să înțeleagă

SĂ-ȘI CREEZE PROPRIUL MODEL PUBLIC!

că acesta este un subiect extrem de important pentru dezvoltarea Republicii Moldova, care trebuie promovat și susținut. Lipsa unui proces de descentralizare constituie o barieră în modernizarea țării noastre și apropierea ei de standardele UE. În majoritatea țărilor, sistemul administrativ se bazează pe așa-numita cooperare descentralizată – adică structurile locale sunt implicate la maximum în procesul de realizare a tuturor programelor guvernamentale. Noi avem un potențial enorm la nivel local, care cu regret nici pe departe nu este utilizat în măsura corespunzătoare.

Pe cât de bună nu ar fi legislația și pe cât de cooperante nu ar fi autoritățile centrale, oricum nicio localitate nu are prea mari șanse de reușită dacă nu are în frunte un primar cu inițiativă, cu ambiții și cu dorința de a contribui sincer și dezinteresat la dezvoltarea localității. În opinia Dvs., cât la sută dintre primarii din Republica Moldova ar putea "răsturna" munții dacă li s-ar crea condițiile necesare?

Ca reprezentant al unei organizații care întrunește cea mai mare parte a unităților adminis-

trativ teritoriale, pot spune cu certitudine că marea majoritate a primarilor atunci când ajung în funcții vor să facă ceva, au o energie coplesitoare și o dorință enormă de a schimba lucrurile. Alta este problema că după un an doi mulți dintre ei se ciocnesc cu o sumedenie de probleme, inclusiv la capitolul repartizării fondurilor, dependența totală de factorii politici, respectiv, lasă mâinile în jos. Dar cei mai mulți dintre ei sunt gata să învețe, să acumuleze experiență și să o folosească într-un mod în care ar contribui la dezvoltarea localității. Tot ce s-a realizat în ultimii 20 de ani în RM la nivel local se datorează anume acestor oameni, care s-au împotrivit sistemului și s-au ambiționat să schimbe lucrurile. În Moldova primarii sunt gata să treacă de la un partid la altul doar ca să construiască nu drum, să repare o grădiniță, o școală, să aducă finanțări în localitate. **Funcția de primar este ca o boală. Cei care intră în acest sistem vor să continue realizarea proiectelor inițiate. Un primar, de regulă, are nevoie de un mandat ca să învețe, iar patru ani zboară foarte repede. Abia apoi începe să înțeleagă funcția și esența activității sale. Moldo-**

va este considerată o țară săracă, însă noi chiar și în această sărăcie nu folosim la maximum potențialul pe care-l avem. Iar la nivel local există un potențial enorm. Energia și dorința primarilor de a mișca lucrurile este foarte mare. Pur și simplu nu avem noroc de o clasă politică în stare să pună în valoare acest potențial. Adevărul este că astăzi nu mai poți rezolva problemele doar de la nivel central. Vedem o epuizare totală a administrației centrale. Tot ce s-a reușit în ultimii ani se datorează entuziasmului acestor primari. Evident, există și excepții de la regulă, sunt oameni întâmplători care ajung în administrația locală, dar în linii

generale avem o clasă de primari foarte bine pregătită. Nu înzădar, conform tuturor sondajelor din ultimii 10 ani, autoritățile publice locale se situează în topul încrederii cetățenilor, alături de biserică! Totodată, partidele politice și autoritățile centrale se bucură de cea mai mică încredere, aflându-se la capătul topului de încredere. De obicei, după alegerile locale se schimbă până la o treime dintre primari, restul asigură continuitatea.

Reprezentanții CALM participă la diferite evenimente, conferințe, mese rotunde în străinătate unde discută despre modelele de dezvoltare a autorităților publice locale în statele

europene. Pe cât de importante sunt astfel de vizite pentru a schimba optica primarilor noștri în domeniul administrației publice centrale?

Într-adevăr, CALM desfășoară o activitate extrem de fructuoasă pe plan internațional, unde promovează interesele comunităților locale și ale reprezentanților săi la nivel de instituții europene, importanța descentralizării în implementarea tuturor reformelor finanțate de partenerii noștri externi. **Cu regret, în Moldova multe lucruri s-au întâmplat nu datorită faptului că politicienii, autoritățile au înțeles necesitatea reformelor, ci doar**

"CU REGRET, ÎN MOLDOVA MULTE LUCRURI S-AU ÎNTÂMPLAT NU DATORITĂ FAPTULUI CĂ POLITICIENII, AUTORITĂȚILE AU ÎNȚELES NECESITATEA REFORMELOR, CI DOAR ÎN REZULTATUL PRESIUNILOR DIN EXTERIOR. UE, CONSILIUL EUROPEI, SUA DACĂ NU AR FI FĂCUT PRESIUNI, CRED CĂ NICI CEEA CE S-A REUȘIT PÂNĂ ÎN PREZENT NU SE FĂCEA. EU ÎMI DORESC CA ÎNȚELEGEREA NECESITĂȚII REFORMELOR ȘI A PROGRESULUI ÎN TOATE DOMENILE IMPORTANTE SĂ VINĂ DIN CONȘTIENTIZAREA CLASEI POLITICE INTERNE!"



Viorel FURDUI: "MOLDOVA TREBUIE SĂ-ȘI CREEZE PROPRIUL MODEL DE DEZVOLTARE A ADMINISTRAȚIEI PUBLICE!"



„TREBUIE SĂ AVEM O DISCUȚIE DESCHISĂ CU TOȚI FACTORII DE DECIZIE, CU SOCIETATEA CIVILĂ PENTRU A VEDEA CARE ESTE CEL MAI BUN MODEL DE DEZVOLTARE PENTRU ȚARA NOASTRĂ. ÎN MOLDOVA NU SE FAC REFORME CU ANII, IAR LA UN MOMENT DAT, FIIND PRESAȚI DIN EXTERIOR SAU DIN ALTE MOTIVE, ÎNCEPEM SĂ REALIZĂM REFORME ÎN GRABĂ ȘI PESTE NOAPTE. IAR REZULTATUL, DE REGULĂ, ESTE UNUL DEZASTRUOS ÎN ASTFEL DE CONDIȚII!”

în rezultatul presiunilor din exterior. UE, Consiliul European, SUA dacă nu ar fi făcut presiuni, cred că nici ceea ce s-a reușit până în prezent nu se făcea. Eu îmi doresc ca înțelegerea necesității reformelor și a progresului în toate domeniile importante să vină din conștientizarea clasei politice interne. De asemenea, la nivelul UE facem lobby pentru revizuirea modului în care este finanțată RM. Scopul nostru este de a asigura accesul direct al autorităților locale la fondurile externe și nu prin intermediul Guvernului, care este unul politizat și repartizează banii pe criterii politice. Este important ca autoritățile locale să poată solicita fonduri în bază de proiecte. Atunci am diminua foarte mult problema legată de politizarea fondurilor.

Al doilea aspect - am reușit să stabilim relații de cooperare cu multiple organizații internaționale și să studiem experiența

mai multor țări în domeniul administrației publice locale. Am oferit posibilitatea unui număr de peste 200 de primari să efectueze vizite de studii în diferite țări pentru a vedea ce înseamnă o țară în care lucrurile în domeniul administrației publice locale sunt puse la punct. Astfel, primarii noștri au fost în Franța, Austria, Ungaria, Slovacia, Polonia, Croația, Bulgaria etc. de unde au preluat o mulțime de exemple pozitive în domeniul amenajării parcurilor, drumurilor, coșurilor de gunoi, iluminatului stradal etc. Mulți dintre ei au implementat aceste practici în localitățile lor, evident, cu resurse mult mai mici. În mod deosebit, aș vrea să menționez cooperarea extrem de benefică și strânsă cu Asociația Comunelor din România (ACoR), care ne-a susținut și ne susține foarte mult de la începuturile creării CALM și până în prezent, promovând drepturile și interesele APL din Moldova la nivelul diferitor instituții europene. CALM, împreună cu ACoR,

în 2013 au creat Consiliul Autorităților Locale din România și Republica Moldova. În rezultatul activității acestuia, peste 100 de comunități locale din Republica Moldova au avut posibilitatea de a se înfrăți și stabili relații strânse de cooperare cu comunitățile locale din România. De asemenea, drept rezultat al acestei cooperări, începând cu anul 2014, a fost modificată legislația României în sensul permiterii finanțării direct din contul bugetelor locale ale comunelor din România a unor proiecte pentru comunitățile locale din Republica Moldova înfrățite cu cele din România.

Care dintre practicile europene în domeniul administrației publice locale ar fi viabile și pentru Moldova?

De-a lungul anilor s-au discutat numeroase modele. Sunt doritori de a face reforme peste noapte, pe negândite și preluând niște modele care în opinia lor ar fi bune pentru Moldova. Conclu-

zia noastră este că situația e absolut diferită în toate țările și nu există un model universal care ar putea fi preluat și adus în Moldova. Cea mai mare greșală comisă în țara noastră a fost că multe legi, strategii au fost preluate din alte state, unde există o altă mentalitate, context social, politic, economic etc., și aduse la noi. Aceasta și este una dintre cauzele pentru care avem legislație care nu se implementează și se prăfuiește pe polițe. Toate modelele pe care le-am văzut sunt interesante, însă noi, cu siguranță, trebuie să ne creăm propriul model, care ar corespunde condițiilor și tradițiilor noastre. Mulți vorbesc despre modelul polonez, care într-adevăr este unul foarte reușit. Dar polonezii au avut succes într-un anumit context social și politic. În plus, ei au o altă mentalitate, alte condiții sociale și o altă suprafață a țării. În opinia noastră, Slovacia ar fi un model viabil pentru noi în ceea ce privește administrația publică locală. Există mai multe asemănări care ne apropie: teritoriul și populație aproximativ identice, mentalitatea, experiența de a trăi într-un sistem totalitar etc. Acolo de exemplu, există comunități de 500 de oameni care prestează anumite servicii de bază pentru alte 82 de comunități și mai mici, de exemplu, de 200 de oameni - servicii de contabilitate, juridice, cadastrale, arhitectură. Problema este că în Moldova

nimeni nu discută serios despre careva reforme administrativ-teritoriale. Dar și în acest caz, cred că trebuie să fim foarte prudenți și să analizăm atent ceea ce ar fi compatibil pentru noi, ținând cont de realitățile existente și necesitățile de dezvoltare a Republicii Moldova. **Trebuie să avem o discuție deschisă cu toți factorii de decizie, cu societatea civilă pentru a vedea care este cel mai bun model de dezvoltare pentru țara noastră. În Moldova nu se fac reforme cu anii, iar la un moment dat, fiind presați din exterior sau din alte motive, începem să realizăm reforme în grabă și peste noapte. Iar rezultatul, de regulă, este unul dezastruos în astfel de condiții.** De fapt, trebuie să discutăm pe larg și sincer cu toți actorii interesați și să convenim asupra unui model agreat de toți, pentru ca acesta să nu poată fi schimbat odată cu schimbarea guvernării. Lipsa unui dialog sincer, deschis, efectiv și permanent în societatea noastră, este una din cele mai mari probleme care ne împiedică să avansăm pe calea reformelor în toate domeniile de activitate, dar și în procesul de modernizare a țării, în general.

Realizat de Mariana TABUNCIC, Platforma societății civile "Pentru Europa"

OPINIA ȘI PROPUNERILE CALM

PRIVIND POLITICA BUGETAR - FISCALĂ PENTRU ANUL BUGETAR 2016

Considerații generale

În rezultatul unui efort comun realizat de către Ministerul Finanțelor, CALM și partenerii de dezvoltare a Republicii Moldova, începând cu anul 2015, a început implementarea primei etape a reformei finanțelor publice locale. Aceasta reformă fiind pilotată pe parcursul anului 2014 în 4 regiuni ale Republicii Moldova și fiind apreciată pozitiv de către majoritatea covârșitoare a autorităților locale implicate în implementarea noului sistem de finanțe publice locale. Totodată, una din provocările și problemele principale actuale reprezintă încetinirea/blocarea procesului de descentralizare, inclusiv de implementare a următoarelor etape a reformei finanțelor locale. Care sunt interdependente și strâns legate între ele. Lipsa continuității și a unor acțiuni concrete în domeniul dat, poate reduce efectul pozitiv al implementării primei etape de reforma a finanțelor locale, ba mai mult - poate conduce la discreditarea integrală a întregului proces de reformă în domeniul descentralizării. De aceea, în perioada imediat următoare, se impune în regim de urgență o serie de acțiuni concrete în vederea asigurării implementării următoarelor etape reformei finanțelor locale/descentralizării financiare - consolidarea bazei fiscale locale. În acest sens, luând în considerație: Strategia Națională de Descentralizare și planul de acțiuni corespunzător; activitatea și discuțiile în cadrul grupurilor de lucru speciale pe lângă Ministerul Finanțelor, precum și studiul "Consolidarea Autonomiei Financiare Locale în Republica Moldova" realizat la comanda MinFin și cu suportul programului PMUD/PCDLI de către experții Slovaci Ján Marušinec și Martin Valentovič (2014), CALM vine cu următoarele propuneri pentru politica bugetar-fiscală pentru anul 2016:

1. CREȘTEREA VENITURILOR DIN IMPOZITUL PE IMOBIL/TERENURI

Impozitul pe imobil, în majoritatea țărilor UE cu un sistem de administrație publică locală dezvoltat și consolidat, reprezintă una din sursele principale ale bugetelor locale. Însă, în Republica Moldova, această sursă este nesemnificativă și absolut neimportantă. În același timp, acesta sursă de venit, având un potențial destul de mare de creștere potrivit studiilor respective (menționate mai sus).. Printre cauzele principale a acestei situații pot fi considerate târăgănarea de mai mult timp a unei evaluări obiective/de piață a bunurilor imobile (în special la nivelul localităților rurale); plafoanele minimale la nivel foarte scăzut și existența unor plafoane maxime, care nu permit APL o mai mare libertate/flexibilitate de a discuta cu comunitatea și de a crește mărimea im-

pozitului pe imobil în proporții mai semnificative și corespunzător cererii/calității serviciilor solicitate de cetățeni. Astfel, se propun următoarele activități concomitente/alternative:

a) Creșterea plafonului/pragului minimal a impozitului pe imobil și/sau eliminarea plafonului maximal al impozitului din art. 280 a Codului fiscal. Conform art. 6 alin. (6) din Codul fiscal, impozitul pe bunurile imobiliare face parte din categoria impozitelor și taxelor locale. În acest sens, însuși Curtea Constituțională prin pct. 106 din Hotărârea nr. 2 din 28 ianuarie 2014 pentru controlul constituționalității unor prevederi fiscale referitoare la taxele locale (Sesizarea nr.2a/2014) a statuat că „raportând art. 132 la art. 109 din Constituție, care garantează principiul autonomiei locale, ... **legea urmează să cuprindă criteriile de determinare a taxelor locale prin delegarea competenței autorităților publice de a stabili cuantumul nemijlocit, reieșind din principiile și criteriile stabilite de legiuitor. Or, în modul în care sunt expuse mărimile actualelor taxe, nu se asigură un echilibru și o echitate între contribuabilii de la care acestea urmează a fi încasate.**” Astfel, din punct de vedere legal, există toate condițiile pentru a asigura adoptarea și implementarea efectivă a acestei propuneri.

b) Finalizarea în regim de urgență a procesului de evaluare a bunurilor imobile din localitățile rurale și/sau introducerea principiului de aplicare diferențiată a legii în domeniul impozitării bunurilor imobile - pe măsura ce anumite APL au realizat evaluarea imobilelor, ele sunt îndreptățite să aplice noile mărimi/cote de impozitare. Fără a fi dependente și aștepta până când toate celelalte APL vor efectua evaluarea imobiliară. Astfel, fiind pe de o parte, stimulat procesul de evaluare a bunurilor imobile la nivel rural. Pe de altă parte, în așa fel vor fi stimulați/încurajați însuși APL active, prin asigurarea unor venituri mai mari la bugetele locale și creșterea capacității financiare de a soluționa problemele comunităților locale respective.

c) **Anularea/revizuirea modului de acordare a facilităților/scutirilor la impozitul pe imobil sau transferarea competenței respective către autoritățile administrației publice locale (APL), care va decide independent categoriile care pot fi scutite.**

În prezent, scutirile sunt stabilite prin lege, de către autoritățile centrale și NU sunt compensate în nici un fel bugetelor locale. Ceea ce este contrar esenței acestui impozit (caracter exclusiv local) și principiilor constituționale a autonomiei locale. Deoarece, acest impozit este în exclusivitate local, vine în bugetul local 100% și este colectat/administrat în exclusivitate de către APL de nivelul I. Iar scutirile respective, de regulă afectează/diminuează veniturile bugetelor locale. Sistemul actual de scutiri, este incompatibil și influențează negativ aplicarea noului sistem de finanțe locale. În acest sens, dacă în vechiul sistem toa-

te facilitățile acordate la plata impozitelor pe proprietate erau compensate prin transferuri generale, se are în vedere cele 15% acordate dacă achiziți până la data de 30 iunie, precum și facilitățile acordate pensionarilor și invalizilor. Deoarece bugetul era centrat pe normative de cheltuieli și când se calcula total veniturii proprii planificate deja fără sumele prevăzute pentru facilități și cheltuielile calculate după normativele stabilite. Atunci diferența dintre ele se acoperea din transferuri pentru echilibrare bugetara. Acum în noul sistem, acest lucru (compensarea) nu se întâmplă. Iar o primărie cu circa 3000 de locuitori pierde peste 40,0 mii lei. De aceea, în prezent se impune de a corela acordare de scutiri cu esența, natura și apartenența acestui impozit. Astfel fiind asigurat dreptul APL respective de a decide în privința aplicării scutirilor respective. La rândul său, Legea urmează să stabilească unele criterii și categorii de persoane care ar putea beneficia de scutiri, dar și aici doar cu titlul de exemplu. Decizia finală aparținând în exclusivitate APL deliberative care cunosc situația pe teren și, în baza unui Regulament propriu, pot să stabilească acele categorii de persoane care cu adevărat sunt social-vulnerabile și au nevoie de aceste scutiri. Această măsură va conduce la o aplicare mult mai eficientă și echitabilă a scutirilor de impozit.

2. INTRODUCEREA ÎN ART. 3 DIN LEGEA NR. 397/16.10.2003 A PREVEDERILOR EXPRESE PRIVIND COMPENSAREA VENITURILOR RATATE DE CĂTRE BUGETELE LOCALE ÎN URMA ACORDĂRII PRIN DECIZIILE PARLAMENTULUI/GVERNULUI/AUTORITĂȚILOR CENTRALE A UNOR SCUTIRI DE LA PLATA IMPOZITELOR/TAXELOR ȘI ALTOR PLĂȚI, ÎN REZULTATUL CĂRORA AU FOST DIMINUATE BUGETELE LOCALE.

Conform sensului și literei principiilor constituționale/legale ale autonomiei locale, toate scutirile prin legi adoptate de către Parlament, Guvern și alte autorități centrale la plata tuturor plăților fiscale, nefiscale și taxelor locale, urmează a fi compensate APL respective prin transferuri calculate pentru anul curent în limita veniturilor ratate de APL pentru anul în care exercițiul bugetar este încheiat. Adică în rapoartele contabile să se instituie noțiunea de venituri ratate din cauza modificărilor la legislație care afectează bugetele locale și facilităților acordate de Parlament/Guvern în mod unilateral anumitor categorii de persoane. În mod normal, dacă autoritățile centrale (parlamentul sau guvernul) iau anumite decizii de acest gen, în rezultatul cărora se reduc (ratează) veniturile bugetelor locale, atunci ele sunt obligate să compenseze venitul respectiv ratat comunităților locale. Suma veniturilor ratate urmând să fie adăugată la transferurile cu destinație generală care se virează în bugetele locale respective. În caz contrar, suntem în situația unor abuzuri și încălcări ai Constituției și cadrului legal național/internațional, în vigoare pentru Republica Moldova.

3. INTRODUCEREA ȘI PUNEREA ÎN APLICARE A UNEI SURSE DE VENIT NECESARE PENTRU ACOPERIREA CEL PUȚIN PARȚIALĂ A CHELTUIELILOR LEGATE DE REPARAȚIA ȘI ÎNTREȚINEREA DRUMURILOR LOCALE.

În prezent, acest domeniu nu este acoperit nici într-un fel. APL 1 fiind lipsite în totalitate de careva surse destinate acestui domeniu important și sensibil al serviciilor publice. Toate resursele/taxele actuale fiind concentrate la nivel central și distribuite fără ca să existe criterii obiective și clare. De aceea, luând în considerație experiența internațională (UE) și recomandările experților se propune:

a) Instituirea unui impozit local special pe proprietate - mijloace de transport. Acest impozit va înlocui taxa actuală pentru drumuri/rutiere și va veni integral în bugetele locale.

b) La rândul său, pentru folosirea drumurilor (inclusiv a celor naționale), va fi instituită o taxă specială de tip "rovinietă" care va fi percepută de către stat și o cotă din această taxă (de exemplu, 50%) se va repartiza "per capita" pe conturile speciale ale bugetelor locale ale comunităților în dependență de numărul de automobile înregistrate și proprietari ale cărora au achitat taxa respectivă.

4. REVIZUIREA STATUTULUI, APARTENENȚEI ȘI MODULUI DE REPARTIZARE A TAXELOR PE RESURSELE NATURALE.

În opinia noastră, aceste taxe trebuie incluse în categoria taxelor locale fiind încă o sursă de venit care **cel puțin o parte a acestora trebuie să fie virate la bugetele locale de nivelul I.** APL au de asemenea de soluționat diverse probleme în domeniul mediului, protecției acestuia, întreprinderea de acțiuni de salubritate și înverzire, etc.

5. INTRODUCEREA SISTEMULUI/MECANISMULUI DE COLECTARE/VIRARE A IMPOZITULUI PE VENITUL PERSOANELOR FIZICE LA LOCUL DE DOMICILIU (REȘEDINȚĂ).

O astfel de măsură va reprezenta o creștere semnificativă a veniturilor bugetelor locale și un impuls de dezvoltare, în special pentru comunitățile rurale (dar și cele urbane), locuitorii cărora într-un număr mare desfășoară activități în centre urbane mari. Acest sistem fiind unul destul de efectiv și pe larg răspândit în multe țări dezvoltate, inclusiv membrii noi ai UE precum: Polonia, Letonia, Slovacia.

6. INTRODUCEREA COMPONENTEI INVESTIȚIONALE ÎN BUGETELE LOCALE ȘI CREȘTEREA MOTIVAȚIEI APL DE A DEZVOLTA MEDIUL DE AFACERI LOCAL, PRIN REVIZUIREA STATUTULUI IMPOZITULUI PE VENITUL PERSOANELOR JURIDICE ASTFEL CA EL SĂ DEVINĂ UNUL PARTAJAT ȘI SĂ RĂMÂNĂ, TOTAL SAU PARȚIAL, LA APL DE NIVELUL I ÎN CALITATE DE SURSĂ SPECIALĂ PENTRU FINANȚAREA INFRASTRUCTURII LOCALE.

În prezent, marea majoritate a bugetelor locale NU dispun de componenta de dezvoltare. În cadrul primei etape de implemen-

OPINIA ȘI PROPUNERILE CALM PRIVIND POLITICA BUGETAR - FISCALĂ PENTRU ANUL BUGETAR 2016

tare a noului sistem de finanțe publice locale, nu se oferă posibilitatea de planificare a componentei investiționale. Aceasta deoarece cu greu ajung resurse pentru cheltuieli curente. În acest sens, ar fi o soluție ca impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător să devină sursa de finanțare a acestor componente în proporție de 100%. Condiție care ar încuraja mediul de afaceri local să reflecte acest venit în scopul îmbunătățirii infrastructurii locale.

7. EXAMINAREA ȘI SOLUȚIONAREA PROBLEMEI FILIALELOR/REPREZENTANȚELOR CARE ACTIVEAZĂ ÎN LOCALITĂȚILE URBANE ȘI RURALE, ALTE DECÂT LOCUL AFLĂRII SEDIILOR CENTRALE/DE BAZĂ.

Conform sistemului financiar actual, bugetele locale NU beneficiază de mai multe venituri din activitatea filialelor/reprezentanțelor. De ex. impozitul pe venitul persoanelor fizice se virează la locul aflării sediului de bază, nu și în bugetul localității unde este plasată filiala. Astfel de cazuri sunt multe și soluționarea acestei probleme ar putea oferi o șansă și consolida baza de venituri a mai multor comunități locale, în special celor îndepărtate de centrul urban și cu capacități investiționale/financiare mai mici.

8. REVIZUIREA MODULUI DE EVIDENȚĂ/CONSOLIDARE A CHELTUIELILOR CURENTE ÎN VEDEREA ASIGURĂRII APL CU LICHIDITĂȚI ÎN PRIMELE 5 LUNI ALE ANULUI BUGETAR.

Dacă în vechiul sistem toate transferurile pentru cheltuielile curente inclusiv pentru educația preșcolară se contabilizau împreună (art.312) și se asigura lichiditatea bănească pentru tot anul bugetar, inclusiv pentru primele 5 luni când veniturile proprii nu se încasează în bugetele locale. Atunci în noul sistem, fără o consolidare a bazei fiscale proprii au fost delimitate aceste transferuri - se are în vedere art.311 destinație generală și art.315 destinație specială. Aceasta în pofida faptului, ca conform Legii descentralizării educația preșcolară este competența proprie, nu delegată a APL de nivelul unu. În prezent această situație creează incapacități de plată în primele 5 luni în cazul în care nu ai un sold disponibil la început de an. Plus, la aceasta sau în consecință, s-a complicat și procesul de contabilizare/evidență. Dacă în vechiul sistem contabilitatea APL perfectă un singur pachet de documente pentru trezorerie, atunci în noul sistem sunt necesare 2 pachete.

9. REGLEMENTAREA EXPRESĂ ÎN LEGE A PROBLEMELOR LEGATE DE COMPENSAREA PIERDERILOR ȘI CHELTUIELILOR BUGETELOR LOCALE LEGATE DE CREȘTEREA INFLAȚIEI, PREȚURILOR, SALARIILOR.

În acest sens, se propune ca toate pierderile legate de inflație, creșterea prețurilor, creșterea salariilor care se regăsesc anual în politica bugetar fiscală, să fie calculate sub un procent fix care să se adauge la formu-

la existență ca majorare a transferurilor cu destinație generală calculate anual. Plus, propunem ca un capitol special în politica bugetar fiscală să fie destinat finanțării APL prin care să se ajusteze componentele formulei la această politică bugetar fiscală.

Dacă în vechiul sistem la calcularea cheltuielilor conform Cadrului de cheltuieli pe termen mediu elaborate de Guvern se lua în considerație și inflația, creșterea treptată a salariilor, creșterea prețurilor și alte corecții economice, atunci în noul sistem aceste lucruri nu pot fi ajustate atât timp cât veniturile proprii fiscale nu sunt influențate de APL.

CALM ar accepta aceste restricții, care sunt firești în condițiile unei reforme cu finalitate și când reforma finanțelor locale nu s-ar opri doar la prima etapă (situația actuală din Republica Moldova). Dacă s-ar merge în continuare și concomitent la implementarea etapei următoare de consolidare a bazei fiscale care să reducă efectele negative menționate (lipsa de lichidități) și să asigure autonomie reală asupra veniturilor fiscale proprii. Însă, la moment, constatăm că la prima etapă a reformei s-a făcut o claritate doar în calcularea transferurilor generale și stabilite raporturi directe nivel unu și Bugetul de Stat. Iar limitările și strictețea la utilizarea resurselor cu destinație specială a complicat și mai mult activitatea APL, limitează capacitățile instituționale (punând sarcini suplimentare pe responsabili de contabilitate), afectează starea de autonomie locală și în realitate a condus la o centralizare mai mare. Astfel fiind denaturată esența reformei care constă în mai multă autonomie și discreție.

Prin urmare, în prezent suntem în situația când "căruța" este pusă înaintea "cailor". Delimitarea transferurilor cu destinație specială fiind efectivă și necesară, doar în condițiile asigurării APL cu suficiente resurse/venituri care să le permită acoperirea "găurilor", obiective bugetare care de regulă apar la început de an datorită sistemului actual de colectare a veniturilor. Considerăm că propunerile respective vor duce la consolidarea potențialului fiscal, dezvoltarea colectivităților locale și implementarea efectivă a reformei. În caz contrar, există riscul major de discreditare atât a reformei finanțelor locale, cât și în genere a reformei de descentralizare. Dat fiind faptul că reforma finanțelor locale este un element cheie pentru avansare și pe alte domenii ale descentralizării.

Prin urmare, luând în considerație necesitatea unor acțiuni urgente, coordonate și calculate, CALM intervine cu propunerea de a crea un grup de lucru din experți, reprezentanți ai Ministerului Finanțelor și autorităților locale, pentru a discuta propunerile menționate (inclusiv prin prisma analizelor economico-financiare, impact social, etc.) și a le definitiva având în vedere faptul că anume Ministerul dispune de toate datele și informația necesară. La rândul său, CALM este disponibil de a veni cu expertiza juridică, în vederea elaborării și promovării pachetului de acte legislative/normative necesare de a fi adoptate și implementate.

O NOUĂ TENTATIVĂ ȘI PRINCIPIILOR

ADRESARE

la proiectul de Lege pentru completare art. 295 din Codul Fiscal al Republicii Moldova privind scutirea de taxe a farmaciilor din mediul rural

1. Considerații generale

Din start menționăm că Congresul Autorităților Locale (CALM) nu a fost informat și consultat nici într-o formă asupra existenței acestui proiect de lege. Nemaivorbind de faptul ca NU am participat nici într-o formă la elaborarea lui. Aceasta în pofida faptului că acest proiect se referă și afectează direct marea majoritate a autorităților locale din zona rurală. Astfel, fiind din start încălțate mai multe prevederi legale naționale și internaționale privind consultarea obligatorie a proiectelor de legi ce vizează drepturile și interesele APL.

În pofida acestui fapt, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat proiectul de Lege pentru completarea art. 295 din Codul Fiscal al Republicii Moldova (în continuare Proiect) prin prisma respectării principiilor constituționale, internaționale și legale de organizare, funcționare și a intereselor autorităților administrației publice locale (sau APL), stabilind următoarele:

Constatări și obiecții

Proiectul este înaintat cu titlu de inițiativă de un grup de deputați prin care se modifică art. 295 din Codul fiscal și anume farmaciile ce activează în mediul rural (sate) se scutesc de următoarele taxe locale:

- 1) taxa de plasare (amplasare) a publicității (reclamei), și
- 2) taxa pentru amenajarea teritoriului.

Dacă luăm ca bază chiar media sumelor taxelor locale indicate în Nota informativă la Proiect adică 4300 de lei și înmulțim cu 230 farmacii (menționate în Notă pentru mediul rural) atunci este vorba de pierderi la venituri proprii a bugetelor locale în sumă de 989 000 lei, adică aproximativ 1 mln. lei, ceea ce este semnificativ pentru asemenea unități administrative teritoriale (cu activități economice nesemnificative).

Conform prevederilor constituționale (art. 109 din Constituția Republicii Moldova) **administrația publică în unitățile administrative-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, ale descentralizării serviciilor publice, ale eligibilității**

autorităților administrației publice locale și ale consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit. **Autonomia privește atât organizarea și funcționarea administrației publice locale, cât și gestiunea colectivităților pe care le reprezintă, inclusiv suportul financiar adecvat.**

Prevederile respective sunt dezvoltate în CARTA EUROPEANĂ A AUTONOMIEI LOCALE, semnată la Strasbourg la 15 octombrie 1985, și ratificată fără rezerve de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.1253-XIII din 16.07.97. Conform art. 8 din Constituția Republicii Moldova, **Republica Moldova se obligă să respecte tratatele la care este parte.**

Astfel conform art. 9 din CARTA EUROPEANĂ A AUTONOMIEI LOCALE colectivitățile locale **au dreptul în cadrul politicii economice naționale la resurse proprii suficiente de care ele pot dispune în mod liber în exercițiul competențelor lor.** Resursele financiare ale colectivităților locale trebuie să fie proporționale cu competențele acordate de Constituție sau de lege. Cel puțin o parte din resursele financiare ale colectivităților locale trebuie să provină din redevențele și din impozitele locale pentru care ele au puterea a le fixa rata în limitele legii.

Sistemele financiare pe care se sprijină resursele de care dispun colectivitățile locale trebuie să fie **de natură suficient de diversificată și evolutivă pentru a le permite a urmări pe cât posibil în practică evoluția reală a cheltuielilor bugetare de competența lor.** Sprijinul colectivităților locale mai slabe (cum ar fi localitățile rurale în cazul nostru) din punct de vedere financiar necesită **punerea în funcțiune de proceduri de repartizare financiară justă** sau de măsuri echivalente destinate a corija efectele repartizării inegale a resurselor potențiale de finanțare cât și a sarcinilor ce le revin. Asemenea proceduri sau măsuri nu trebuie să reducă libertatea de a opta a colectivităților locale în domeniul lor propriu de responsabilitate.

Conform CARTEI colectivitățile locale trebuie să fie consultate de o manieră apropiată asupra modalităților de atribuire a resurselor redistribuite ce la revin.

DE ABUZ ÎMPOTRIVA COMUNITĂȚILOR LOCALE CONSTITUȚIONALE ALE AUTONOMIEI LOCALE!

Aspectele constituționale și internaționale relevante menționate ar urma să fie completate cu prevederile legale în vigoare.

Legea privind descentralizarea administrativă (art. 3) prevede următoarele principii ale descentralizării administrative:

principiul integrității competențelor, care presupune că orice competență atribuită autorităților publice locale trebuie să fie deplină și exclusivă, exercitarea acesteia nu poate fi contestată sau limitată de o altă autoritate decât în cazurile prevăzute de lege;

principiul corespunderii resurselor cu competențele, care presupune corespunderea resurselor financiare și materiale alocate autorităților publice locale cu volumul și natura competențelor ce le sînt atribuite pentru a asigura îndeplinirea eficiență a acestora;

principiul dialogului instituțional, care presupune informarea și consultarea de către stat, în timp util, a autorităților publice locale, în procesul de planificare și de luare a deciziilor, prin structurile lor asociative, asupra oricăror chestiuni ce le privesc în mod direct ori sînt legate de procesul descentralizării administrative. De asemenea art. 8 din Legea menționată prevede că autoritățile administrației publice locale sînt consultate în procesul de elaborare, adoptare sau modificare a legilor sau altor acte normative referitoare la organizarea și funcționarea administrației publice locale.

Art. 12 menționează că APL se bucură, în condițiile legii, de autonomie financiară, adoptă bugetul lor propriu care este independent și separat de bugetul de stat. Unitățile administrativ-teritoriale dispun în mod efectiv de resurse financiare proprii, pe care le utilizează liber în realizarea competențelor lor. Autoritățile publice locale dispun de venituri fiscale proprii, stabilite de Legea privind finanțele publice locale, care constituie baza fiscală a unității administrativ-teritoriale. Ele dispun, de asemenea, și de alte venituri proprii stabilite de legea menționată și de alte acte normative. În vederea sporirii capacității financiare, autorităților publice locale li se acordă transferuri cu destinație generală. Modalitățile de calcul al sumei generale a acestor transferuri sînt stabilite de Legea privind finanțele publice locale.

Legea privind administrația publică locală (art. 3, 9) prevăd că APL beneficiază de autonomie decizională, organizațională, gestionară și financiară, au dreptul la inițiativă în tot ceea ce privește administrarea

treburilor publice locale, exercitându-și, în condițiile legii, autoritatea în limitele teritoriului administrat. Pentru asigurarea autonomiei locale, autoritățile administrației publice locale elaborează, aprobă și gestionează în mod autonom bugetele unităților administrativ-teritoriale, avînd dreptul să pună în aplicare taxe și impozite locale și să stabilească cuantumurile în condițiile legii. Conform art. 10 alin. (3) din aceeași Lege autoritățile administrației publice centrale nu pot să stabilească ori să impună competențe autorităților publice locale fără o evaluare prealabilă a impactului financiar pe care aceste competențe l-ar putea genera, fără o consultare a autorităților locale de nivelul corespunzător și fără ca colectivitățile locale să fie asigurate cu mijloacele financiare necesare. De asemenea conform art. 81 finanțele unităților administrativ-teritoriale se administrează în condițiile Legii privind finanțele publice locale, conform principiului autonomiei locale. Autoritățile publice locale dispun de bază fiscală proprie (distinctă de cea a statului), constituită din impozite, cuantumurile cărora este stabilit în conformitate cu Legea finanțelor publice locale. Baza fiscală a autorităților publice locale va fi proporțională competențelor lor proprii prevăzute de Constituție, de prezenta lege și de alte acte legislative. **Procedurile de distribuire a resurselor financiare proprii ale autorităților publice locale, precum și orice modificare a legislației referitoare la funcționarea sistemului finanțelor publice locale vor fi coordonate în mod obligatoriu cu structurile reprezentative ale autorităților publice locale.** Criteriile de distribuire a suportului financiar acordat de stat unităților administrativ-teritoriale trebuie să fie obiective și stabilite conform legii, ceea ce în cazul Proiectului se observă o discriminare a colectivităților sătești comparativ cu cele orășenești sau municipale.

Se observă că Proiectul nu ține cont cel puțin de două aspecte principale: 1) consultarea obligatorie a structurilor reprezentative a APL; 2) respectarea autonomiei financiare, a integrității și corespunderii competențelor APL cu resursele, acestea fiind diminuate.

Cele menționate sunt în concordanță și cu **jurisprudența Curții Constituționale** care menționează că „este insuficientă și incompletă executarea doar a dispozitivului hotărârii Curții Constituționale. Respectarea efectului general obligatoriu al hotărârilor Curții Constituționale nu

înseamnă doar a da eficiență dispozitivului acestora, ci și, în egală măsură, considerentelor, respectiv interpretării date de Curtea Constituțională textelor Constituției, or, hotărârea este un întreg, o unitate a considerentelor și dispozitivului.

Executarea hotărârii Curții Constituționale trebuie să comporte un dublu efect juridic. În primul rând, aceasta trebuie să reprezinte o garanție pentru protecția dreptului subiectiv al fiecăruia și, în al doilea rând, să devină izvor de drept pentru legiuitor și executiv, jucînd rolul unui dirigiuitor în domeniul dezvoltării dreptului. **Doar împreună aceste aspecte pot garanta supremația Constituției prin asigurarea constituționalității actelor normative**”.

Conform dispozitivului Hotărârii Curții Constituționale nr. 7 din 13.02.2014 “Pentru controlul constituționalității alineatului (7) al articolului 88 din Codul fiscal nr.1163-XIII din 24 aprilie 1997 și potrivit jurisprudenței sale anterioare, “Curtea reiterează că un element de bază al regimului constituțional îl constituie administrația publică locală. Fiind chemată să soluționeze problemele de interes local, ea joacă un rol important în dezvoltarea unităților administrativ-teritoriale și în asigurarea activității serviciilor publice” (pct. 103). Exerțînd plenipotențiar competențele atribuite conform articolului 72 alin.(3) lit. f) din Constituție, Parlamentul a adoptat Legea nr.436-XVI din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală, care la articolul 3 alin.(1) preia principiile constituționale de bază ale administrației publice locale, iar la alineatul (2) definește modul de realizare a principiului autonomiei locale prin autonomia decizională, organizațională, gestionară și financiară” (pct. 107).

Se face referință și la Hotărârea nr.17 din 5 august 2003, unde Curtea a statuat:

„Considerînd administrația publică locală ca o parte componentă a autorităților publice ale statului, Constituția obligă statul să contribuie la dezvoltarea și protejarea administrației publice locale, care, în limitele competențelor sale, este autonomă. Autonomia locală înseamnă dreptul colectivităților de a-și satisface propriile interese legale fără amestecul autorităților centrale, ea constituie un complex de atribuții date în competența organelor de administrare publică locală. Atribuțiile transmise acestor organe sînt reglementate de lege, iar statul exercită, prin forme specifice, controlul asupra modului în care ele se execută.”

De asemenea Curtea reiterează și

acceptă principiile generale enumerate de Carta Europeană a Autonomiei Locale care sunt:

[...]

2. Resursele financiare ale colectivităților locale trebuie să fie proporționale cu responsabilitățile stabilite pentru ele prin Constituție sau lege;

3. Cel puțin o parte din resursele financiare ale colectivităților locale trebuie să provină din impozite și taxe locale, în proporțiile stabilite la nivelul autorităților locale, în limitele legii;

4. Sistemul financiar din care fac parte resursele de care dispun comunitățile locale trebuie să fie de natură suficient de diversificată și dinamică, încât să le permită să urmărească, pe cât este posibil, evoluția reală a costurilor exercitării competențelor proprii;” (p. 114 – 115).

În final Curtea reține că „prevederile supuse controlului constituționalității (notă: a fost instituit în Codul fiscal dreptul persoanelor fizice de a dispune asupra destinației cotei de 2% din impozitul pe venit din salariu), care **au impact asupra veniturilor bugetare ale autorităților publice locale, au fost adoptate de către legislativ fără consultarea entităților locale**, fiind astfel încălcat principiul autonomiei locale, consacrat la art.109 alin.(1) din Constituție.

În cazul Proiectului examinat, când cu atât mai mult este vorba de venituri proprii (sume din taxe locale) și care aparțin în proporție de 100% APL (nu sunt impozite de stat ca în cazul examinat de Curte), neconstituționalitatea prevederilor acestuia este evidentă. Deoarece, aceste venituri sunt în competența exclusivă și proprietate deplină a APL, iar actele de acest gen (proiectul examinat) reprezintă un amestec grav în competențele APL și o încălcare evidentă a principiilor constituționale și legale ale autonomiei locale, fiind afectate bugetele locale și implicit, interesele comunităților locale.

Ținînd cont de cele menționate, CALM consideră că Proiectul dat contravine tuturor prevederilor legale din domeniul APL și trebuie să fie retras. Totodată, trebuie să fie găsite alte modalități de protejare a mediului de afaceri prin respectare a principiului proporționalității dintre interesul public (în cazul dat a colectivităților locale) și interesul privat (în cazul dat, a companiilor farmaceutice), modalități care să nu afecteze bugetele locale rurale, care și așa sunt limitate în resurse.

CALM, PARTENER ÎN DISCUȚIILE PRIVIND POLITICA DE VECINĂTATE UE



Luând în calcul evoluțiile semnificative care au avut loc în ultimul timp în vecinătatea UE, instituțiile europene și-au propus, pe calea dialogului, să revizuiască principiile pe care să-și bazeze politicile. Astfel, sunt organizate un șir de întâlniri, pe diverse domenii, cu scopul de a asigura o consultare cât mai largă atât cu partenerii din țările vecine, cât și cu părțile interesate din întreaga UE. În data de 18 iunie, la Riga, o delegație a Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) a participat la consultările privind noua configurație a Politicii de vecinătate (ENP) a Uniunii Europene.

Discuțiile au fost organizate de CEMR/Platforma (Consiliul european al municipalităților și regiunilor – Asociația pan-europeană a APL), în parteneriat cu Asociația APL din Letonia. Evenimentul face parte din amplul proces de consultări internaționale, inițiate de Comisia Europeană. Din partea CALM, la eveniment au participat dl Ștefan Vlas, vicepreședinte CALM, dl Nicolae Tudoreanu, primar de Feștești, dl Gheorghe Târîță, primar de Opaci și dl Alexandru Osadci, coordonator de programe internaționale CALM. La eveniment, de asemenea, au participat delegații impresionante formate din reprezentanți APL și ai asociațiilor care reprezintă interesele autorităților publice locale din Georgia, Armenia, Ucraina, Belarusi, Azerbaidjan, Letonia, Lituania, Estonia, Suedia, Polonia, precum și reprezentanții CEMR, Comisiei Europene, BERD, etc.

În discursul său, reprezentantul CALM, Alexandru Osadci s-a referit la problemele și provocările care urmează a fi luate în calcul în procesul de perfecționare a acestui instrument de politică pentru vecinătate al UE. Osadci a menționat că, din păcate, **nici APL, nici societatea civilă, nu beneficiază pe deplin de susținere din partea Uniunii Europene.** Astfel că, **în mare parte, fondurile europene sunt direcționate la nivel central și nu sunt accesibile pentru APL din Moldova.** Reprezentantul CALM a trecut în revistă și alte lacune majore în ceea ce privește accesul la fonduri și programe europene, printre care procedurile de administrare extrem de complicate și cerințele de co-finanțare a proiectelor, care sunt destul de semnificative. Totodată, participanții la consultări din partea CALM la forumul de la Riga au reiterat că **Congresul Autorităților Locale promovează simplificarea procedurilor pentru aplicarea la proiecte europene, precum și eliminarea co-finanțării. Ultima, potrivit vorbitorilor, nu este justificată. Mai mult, unele comunități nu pot beneficia de proiecte din cauza că nu au posibilități să asigure contribuția solicitată, astfel rămânând în afara potențialelor benefi-**

cii. Un argument în favoarea eliminării barierei de co-finanțare rezidă în lipsa unor asemenea cerințe în cazul proiectelor destinate APC. Participanții au salutat implicarea Uniunii Europene în procesul consultativ, precum și căutarea extensivă din partea UE, cu suportul tuturor partenerilor, a metodelor și căilor inovatoare de promovare a politicilor și programelor. Totuși, s-a constatat că, deocamdată, eforturile multidimensionale de schimbare a accentelor în asistență UE încă nu s-au soldat cu o îmbunătățire reală a situației pe teren.

DINTRE PRINCIPIILE NOI CARE VIZEAZĂ SUPTUL PENTRU APL DIN PARTEA COMISIEI EUROPENE, PENTRU REPUBLICA MOLDOVA CELE MAI ESENȚIALE SUNT:

- 1. Susținerea politicilor în domeniul descentralizării și consolidării autonomiei locale;**
- 2. Suport, fonduri și programe directe destinate APL;**
- 3. Unificarea abordărilor și tratării geopolitice și programatice pentru țările candidate la aderare în UE și țările din Partneriatul Estic semnate a Acordului de Asociere cu UE;**
- 4. Abordările programatice și de politici din sus în jos prin implicarea APL și asociațiilor APL în procese de consultări pe marginea politicilor și programelor UE atât regionale, cât și naționale;**
- 5. Consolidarea și susținerea asociațiilor APL.**

Noul Instrument european de vecinătate (IEV), cu un buget de 15,4 miliarde EUR pentru perioada 2014-2020, asigură cea mai mare parte a finanțării acordate celor 16 țări partenere. Abordarea bazată pe stimulente permite modularea flexibilă a asistenței financiare în funcție de progresele înregistrate de fiecare țară pe calea democrației și a respectării drepturilor omului.



Profesioniștii din domeniul apei, reprezentanți ai autorităților centrale și locale, precum și oameni de afaceri au inițiat un forum de dezbatere în realizarea schimbului de experiență necesar asigurării sustenabilității dezvoltării sectorului de aprovizionare cu apă și canalizare. Temele propuse au acoperit cele mai interesante subiecte actuale, legate de strategiile companiilor de apă pentru reducerea pierderilor de apă, managementul eficient al activelor, eficiența operațională și comercială, managementul avariilor și al presiunii, indicatorii de performanță, instrumente analitice, colectarea de date, modele hidraulice, eficiența companiilor și planificarea investițiilor de capital pe termen mediu, proiecte cu impact mare pentru reducerea pierderilor de apă, bune practici și studii de caz.

In context, și reprezentantul CALM, expertul în proiecte de dezvoltare locală, Octavii Ivanov, a efectuat, în perioada 15-19 iunie 2015, o vizită de studiu alături de operatorii de servicii AAC, reprezentanți ai AMAC, GIZ, MDRC, Ministerului Mediului, „Apele Moldovei”, la Forumul Regional al Apeilor Dunării în Europa de Est, Conferința Regională IWA Managementul Pierderilor de Apă 2015 și expoziția internațională EXPOAPA 2015. Vizita dată a fost organizată de GIZ și AMAC (Asociația „Moldova Apă-Canal”).

Scopul principal al acestei vizite a fost schimbul de experiență și studierea noilor tehnologii în domeniul apei și canalizării (AAC), modelelor de prestare a serviciilor AAC. Scopul dat a fost realizat prin intermediul a 3 obiective:

- Vizitarea Expoziției Internaționale Specializate de echipamente și tehnologii specifice sectorului de apă și canalizare „Expoapa București 2015”;
- Participarea la seminarul «Tehnologii de top în domeniul sistemelor echipamentelor de pompare WILO»;
- Schimb de experiență, noi tehnologii, modele de prestare a serviciilor în domeniul apei și canalizării la companiile APA NOVA București și RAJA SA Constanța.

Delegația din partea Republicii Moldova a făcut cunoștință cu tehnologiile moderne în domeniu ale companiilor internaționale, cu practicile de succes implementate în România în ceea ce privește regionalizarea serviciilor de AAC. De asemenea, în cadrul Conferinței Regionale IWA – Managementul Pierderilor de Apă 2015 (<http://waterloss2015.araexpoapa.ro/en/>) și a seminarului „Implementarea proiectelor de investiții” au fost diseminate bunele practici și soluțiile inovative din domeniu.

Vizita la compania APA NOVA București (<http://www.apanovabucuresti.ro/>) a ținut următoarele obiecte tehnologice ale organizației:

- Uzina de tratare și de producție a apei potabile de la Crivina;
- Stația de pompare a apelor uzate Colentina;
- Stația de Epurare a Apelor Uzate Glina.

Apa Nova București (societate ce face parte din Grupul francez „Veolia”)

NOI TEHNOLOGII ȘI MODELE DE DEZVOLTARE A DOMENIULUI DE AAC, ÎN VIZORUL CALM



are în calitate de principal obiect de activitate gestiunea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare pe teritoriul municipiului București, fiind concesionarul serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare din municipiul București, pe o perioadă de 25 de ani, începând cu anul 2000. Concesionarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare este o oportunitate pentru APL din RM, de aceea experiența României prezintă un ghid valoros și practic de valorificare a acesteia.

În cadrul seminarului „Tehnologii de

top în domeniul sistemelor echipamentelor de pompare WILO”, participanții au făcut cunoștință cu echipamentele performante ale companiei WILO, cu cele mai moderne tehnologii, precum și cu activitatea companiei și modul de cooperare cu operatorii AAC.

Vizita la RAJA SA Constanța, <http://www.rajac.ro/> a început cu întvederea cu administrația companiei și cu vizita punctului de lucru Raja SA - Murfatlar, unde a fost prezentat sistemul de gestionare și monitorizare la distanță a echipamentului tehnologic SCADA.

S.C. RAJA S.A. CONSTANȚA este cel mai mare operator regional din România în domeniul alimentării populației cu apă potabilă și al epurării apelor uzate; membru cu drepturi depline în Asociația Internațională a Apei (IWA); are un acționariat format din 34 de consilii locale și județene; deservește peste 3.000.000 de locuitori din județele Constanța, Ialomița, Ilfov, Călărași, Dâmbovița, Brașov și Prahova; în timpul sezonului estival deservește peste 4 milioane de beneficiari.

În cadrul vizitării stației de epura-

re Constanța Nord și a sursei de apă Caragea-Dermeni participanților le-au fost prezentate tehnologii performante moderne și soluții inovative complexe realizate cu suportul investițiilor nerambursabile europene. Apropo, în ultimii ani compania a beneficiat de peste 50 mln. de euro granturi EU, iar în departamentul companiei de atragere și realizare de investiții activează circa 130 persoane. Tariful pentru serviciile de apă și canalizare este unic pentru toți beneficiarii și alcătuiește:

- Apă-4 RON (circa 18 lei)
- Canalizare-2 RON (circa 9 lei)

În cadrul vizitei punctului de lucru Raja SA – Fetești și întâlnirii cu edilul orașului Fetești a fost trecută în revistă tema regionalizării serviciului de AAC, problemele cu care se confruntă APL în domeniu, precum și avantajele, riscurile și oportunitățile regionalizării. De asemenea, a fost menționat și faptul că sunt și APL, care au investit surse proprii și granturi europene în modernizarea și rețehnologizarea sistemelor AAC și nu fac parte din rețele regionale și care prestează la moment servicii calitative și la prețuri accesibile, uneori mai mici.

Experiența și activitatea companiei este relevantă și prețioasă pentru regionalizarea serviciilor de apă și canalizare în condițiile RM. Însă acest proces nu trebuie să fie ca unica soluție de AAC și trebuie să fie implementat în condițiile eficienței, fezabilității și, nu în ultimul rând, sub aspectul suportabilității taxelor de către beneficiari.

Pe parcursul discuțiilor au fost diseminate cele mai bune practici și modele în domeniu AAC, soluții tehnologice și manageriale, etc. prezentate de colegii



NOI TEHNOLOGII ȘI MODELE DE DEZVOLTARE A DOMENIULUI DE AAC, ÎN VIZORUL CALM



români, precum și inițiate relații de colaborare.

Vizita dată a permis participanților să cunoască mai bine conceptul, mecanismul și instrumentele regionalizării și concesionării serviciilor de AAC, a celor mai moderne tehnologii și echipamente în domeniu, de a face schimb de experiență și bune practici cu colegii din România, dar și a iniția contacte și potențiale proiecte comune.

Forumul este organizat anual de către Asociația Română a Apei. La eveniment participă diverse companii locale și internaționale care demonstrează posibilitățile de a reduce a pierderilor de apă din sistemele de distribuție, dar și posibilitățile agregatelor, pompelor, contoarelor, tehnologiilor moderne din sector. O altă latură constă în organizarea seminarelor privind punerea în aplicare a proiectelor de investiții cu finanțare europeană, atelierul privind dezvoltarea reglementărilor specifice în vederea armonizării cu noile directive europene.



PRIMARII DIN REPUBLICA MOLDOVA DEPRIND ABILITĂȚI MANAGERIALE DE LA COLEGII LOR POLONEZI

Primari din 12 localități din Republica Moldova timp de o săptămână au deprins abilități manageriale de la colegii lor din Polonia. Vizita de lucru s-a desfășurat în perioada 19-24 iulie 2015.

Astfel, edilii au mers în opt comune, orașe mici și mai mari din voievodatul Lublin, Polonia. Acolo au vizitat diverse tipuri de afaceri, precum: atelier de meșteșugărit, uscătorie de fructe, fermă de creștere a cailor, zone de utilizare a energiei ecologice, fabrică de sortare a deșeurilor menajere, case de cultură care sunt și centre comunitare, parcuri științifico-tehnologice și incubatoare de afaceri.

„Agenda a fost concepută astfel ca primarii să înțeleagă noi metode și instrumente de stimulare a businessului la nivel local, de atragere a investițiilor, de stimulare a start-up-urilor și de construire a relațiilor durabile cu agenții economici”, afirmă Zinaida Adam, consultant PCDLI în consolidarea capacităților instituționale ale autorităților publice locale.



Primarul satului Chișcăreni, raionul Sângerei, Silvia Țurcanu, spune: „Dacă până acum îmi imaginam vag parcursul pentru dezvoltarea economică a localității Chișcăreni, acum am exemple foarte bune pe care vreau să le transpun în viață împreună cu întreaga echipă a primăriei și cu comunitatea. Am înțeles cum poate fi dezvoltată o zonă care nu are foarte multe posibilități industriale, cum trebuie valorificat turismul rural.”

Vizita de studiu în Polonia face parte din componenta de dezvoltare a capacităților pentru 30 de primării, cu care lucrează Programul comun de dezvoltare locală integrată.

Programul comun de dezvoltare locală integrată (PCDLI) este implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) și Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitate de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women), cu susținerea financiară a Guvernului Danemarcei și Suediei.

AUTOR: Răzvan DUMITRESCU,
reporter MOLDOVA 9

FILIPINE, LIDER MONDIAL ÎN REGLEMENTAREA PROCESULUI MIGRAȚIEI



În perioada 20 – 24 iulie 2015, o delegație din Republica Moldova, formată din reprezentanți ai Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), în frunte cu Președintele CALM dna Tatiana BADAN, reprezentanți ai Biroului pentru relații cu diaspora din cadrul Cancelariei de Stat și din cadrul Organizației Internaționale a Migrației (IOM), s-a aflat într-o vizită de studiu în Filipine.

Statul Filipine este unul din liderii mondiali în ceea ce privește reglementarea procesului migrației, în special a migrației de muncă, punându-se accent pe protecția migraților și membrilor familiilor acestora pe parcursul întregului ciclul migrațional - ca o obligație constituțională a statului. În asigurarea procesului de pregătire pre-migrațională, a aflării la muncă peste



hotare, revenirea de peste hotare, inclusiv în situații de risc, precum și a procesului post migrațional de încadrare socială, deprinderi de afaceri, etc. sunt implicate mai multe autorități centrale, inclusiv aflate peste hotare (ambasade și servicii consulare, cu atașați de muncă), precum și autorități locale, reprezentanți ai societății civile, diasporii, grupuri de inițiativă, etc.

Experiența filipineză ar putea fi preluată de Republica Moldova, ținându-se cont de specificul existent și având în vedere că la noi problemei migrației de muncă i se acordă o atenție minoră și, în rezultat, statul nu numai că nu protejează cetățenii pe parcursul ciclului migrațional, dar chiar pierde definitiv legătura cu o parte considerabilă a cetățenilor.

COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ, O INVESTIȚIE PE TERMEN LUNG PENTRU AUTORITĂȚILE PUBLICE LOCALE

Comuna Budești, satele Sadova și Sireți au investit în proiecte de cooperare pentru a oferi locuitorilor un viitor mai bun. Astfel, autoritățile publice locale din aceste comunități au reușit prin intermediul parteneriatului local și internațional să aducă apă în localitate, să promoveze economia rurală și chiar să ofere locuitorilor posibilitatea de a învăța de la poporul coreean.

Timp de 62 de zile, 32 de locuitori ai comunei Budești au cunoscut tradițiile coreene și au fost instruiți să utilizeze eficient soluțiile IT. Experiența interculturală a avut loc în cadrul unei școli de vară care a avut drept instructori patru voluntari veniți din Coreea de Sud. Programul de studiu a inclus cunoștințe despre programul Microsoft Office, limbajul C de programare și limbajul HTML pentru crearea paginilor web. La final, participanții au susținut un test în urma căruia au obținut diploma de confirmare a cunoștințelor. Totodată, comunitatea a beneficiat de o donație din partea voluntarilor coreeni și anume o cameră video, un laptop și un USB stick de un terabyte.

„Pentru a reuși în IT nu e nevoie de bani, ci de cunoștințe tehnice, iar rezultatele nu se vor lăsa mult așteptate. De aceea, prin intermediul acestui proiect, administrația publică locală a



oferit posibilitatea tinerilor să cunoască și să-și aprofundeze cunoștințele în domeniul IT pentru a avea o mai mare șansă de a se angaja în câmpul muncii. Dezvoltarea abilităților în domeniul IT e un imperativ al timpului și implementarea acestui proiect dă posibilitate tinerilor de a merge în pas cu progresul tehnic”, consideră primarul comunei Budești, Nina Costiuc. Școala de vară a fost parte a proiectului „World friends”, implementat în parteneriat cu Centrul de Cultură și Limbă Coreeană „Se Jong”. Bugetul total al proiectului a constituit 62 mii lei.

Aproape șase mii de locuitori

din satul Sireți, raionul Strășeni au acces la apă potabilă mulțumită unui proiect transfrontalier implementat în colaborare cu comuna Tuluțești din județul Galați. Proiectul urmărește dezvoltarea durabilă a serviciilor de management al apei în cele două localități din România și Republica Moldova. Astfel, în satul Sireți a fost creată o rețea de apeduct de 35 km, instalate opt rezervoare și implementat un sistem de gestionare a apelor uzate. Actualmente, 30% din populația satului, adică aproape cinci sute de gospodării este conectată la apeduct. Tariful pentru un cub de apă este 19 lei. Serviciul este administrat de în-

treprinderea municipală Serviciul public de management al apei, iar costul total al proiectului pentru Republica Moldova constituie 1 milion 186 euro.

Cel mai dulce festival din țara noastră este desfășurat anual în satul Sadova, raionul Călărași. Astfel, la 15 iunie 2014, a avut loc în premieră, prima ediție a Festivalului căpșunii și a mierii. Festivalul a adunat 20 de agenți economici și peste 400 de vizitatori. Sadovenii au dat dovadă, nu numai ca sunt gospodari buni, reușind să crească și să exporte căpșune ecologice. Participanții s-au ales și cu premii pentru cea mai mare căpșună, cea mai deli-

cioasă băutură din căpșune, cea mai frumoasă amenajare sau cea mai originală compoziție din miere și căpșune. Doar în ultimii doi ani și jumătate, în satul Sadova s-au plantat aproximativ 20 ha de căpșuni.

„Prin intermediul acestui festival am încercat să susținem economia rurală la nivel de comunitate și să promovăm cultura consumului de miere și a căpșunii în rândul consumatorilor”, a declarat Ecaterina Dodon, fostul primar al satului Sadova. Pentru organizarea acestui festival au fost cheltuiți aproape 20 mii lei.

Localitățile Sadova, Sireți și Budești fac parte din cele 30 de localități din Republica Moldova selectate pentru a fi vizitate.

Programul Bunelor Practici ale Autorităților Publice Locale din Moldova a fost lansat în anul 2005 de către Consiliul European în cooperare cu Guvernul Republicii Moldova, asociațiile de primari, proiectul USAID „Reforma Autorităților Publice Locale” și implementat de către IDIS „Viitorul”, având scopul de a identifica, valorifica și disemina bunele practici printre autoritățile publice locale din Republica Moldova, contribuind astfel la eficientizarea guvernării locale.

Sursa: www.viitorul.org

CUMPĂNA, „O SURSĂ DE BUNE PRACTICI PENTRU MEDIUL RURAL”

O delegație de primari și manageri din Republica Moldova a vizitat comuna Cumpăna, astăzi, 10 iulie 2015. Vizita de studiu este organizată în cadrul proiectului „Transferul Experienței României în domeniul organizării și gestionării serviciilor comunale în zona rurală” și a fost coordonată de domnul Sorin Ioniță, Expert în reforma administrației publice, dezvoltare și politici locale, consultant al Consiliului European, Băncii Mondiale și UNDP pe Europa de Est și Balcani, și reprezentant al României în Comitetul Economic și Social European (EESC), secțiunile Transport-Energie și Mediu-Agricultură. Reprezentanții din Republica Moldova au fost însoțiți de domnul Ghenadie Ivașenco, Coordonator Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Moldova.



Primul moment al vizitei delegației în Cumpăna s-a desfășurat la sediul Primăriei, unde s-au purtat discuții cu doamna primar, ec. Mariana Gâju, și cu domnul Florin Neagu, viceprimar. Vizita a continuat la Stația de colectare selectivă a deșeurilor, precum și alte obiective de interes de pe raza comunei dintre care amintim Sala de Sport „Elena Frâncu”, Canalul Dunăre-Marea Neagră, Grădi-

nița „Florilor”, Centrul de asistență socio-medicală, Centrul After-School și geamia.

De asemenea, pe parcursul vizitei, au avut loc discuții împreună cu reprezentanții administrației publice locale privind oportunitățile de colaborare și cooperare în cadrul viitoarelor proiecte europene.

La finalul vizitei, domnul Ghenadie Ivașenco, Coordonator Programul Națiunilor Unite



pentru Dezvoltare Moldova, a declarat următoarele: „Doamna Mariana Gâju – un primar-model, care te face să crezi că România merge înainte și devine o atracție din ce în ce mai mare pentru românii din Republica

Moldova. Azi, 10 iulie 2015, reprezentanții a 11 comune din R. Moldova au primit o „injecție” de entuziasm și încredere pentru a schimba lucrurile spre bine acasă. Mult succes comunei Cumpăna în continuarea

proiectelor de dezvoltare, modernizare și europenizare”.

De asemenea, domnul Sorin Ioniță a precizat: „revin întotdeauna cu plăcere la Cumpăna, care este o sursă de bune practici pentru mediul rural”.

AI NOȘTRI, CA BRAZII!

UN GRUP DE PRIMARI DECORAȚI CU DISTINCȚII DE STAT!



Pentru muncă îndelungată și prodigioasă în organele administrației publice locale, contribuție la promovarea transformărilor social-economice și activitate organizatorică intensă, Președintele Republicii Moldova, Nicolae TIMOFTI, a semnat un decret privind conferirea unor distincții de stat pentru un grup de primari.

ORDINUL „GLORIA MUNCII” A FOST CONFERIT:

BADAN Tatiana - primar al satului Selemet, raionul Cimișlia, Președinte al Congresului Autorităților Locale din Moldova;

BUTUCEL Silvia - membru de onoare al Consiliului de administrare al Congresului Autorităților Locale din Moldova;

CEAGLÎC Ludmila - primar al comunei Calfa, raionul Anenii Noi;

POPUȘOI Anatolie - ex-primar al satului Caracui, raionul Hîncești.

MEDALIA „MERITUL CIVIC” A FOST CONFERITĂ:

COJOCARU Chiril - ex-primar al satului Popeasca, raionul Ștefan-Vodă

LUNGU Rodion - primar al satului Șaptebani, raionul Rîșcani.

Decretul prezidențial Nr.1677-VII. Chișinău, 10 iulie 2015
a fost publicat în Monitorul Oficial Nr. 185-189, art Nr : 385.

Prima reacție a venit din interiorul CALM. Astfel, directorul executiv al Congresului Autorităților Locale, într-o postare pe o rețea de socializare, a menționat: „O surpriză plăcută și pe deplin meritată! Felicitări din tot sufletul pentru toți laureații, cei care și-au dedicat și-și dedică întreaga viață pentru a servi la

nivelul cel mai înalt comunitățile locale! În sfârșit, eforturile lor au fost compensate, iar lucrurile au început să se miște și în această direcție! Este un semn al normalității! Au început să fie apreciați oamenii, unicii care sunt aleși direct și care beneficiază de cea mai mare încredere din partea cetățenilor – primarii!”

VOCEA CALM,

AUZITĂ ÎN PATRU ȚĂRI EUROPENE!



POLONIA



SLOVACIA



CEHIA



UNGARIA

Redacția
„Vocea autorităților locale”

Responsabil pentru ediție
secretariatul CALM

Adresa: str. Columna, 106A, Chișinău,
MD 2004, Republica Moldova,

Tel.: + (373 22) 223509
Fax: + (373 22) 223529
+ (373 22) 213235

www.calm.md
www.facebook.com/calm.md
info@calm.md